

Hyvinvointia kaikille -
**OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLLON
SUUNNITELMA**
esikoulusta lukiokoulutukseen 2011-

Kauhajoen kaupunki
Sivistystoimi

SISÄLTÖ

JOHDANTO	3
1 OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOTYÖ	5
1.1 Oppilas- ja opiskelijahuoltotyön yleiset tavoitteet ja tehtävät	6
1.2 Huolen vyöhykkeet ja oppilas- ja opiskelijahuollon prosessikuvaus.....	7
1.3 Kasvatuksen tukeminen ja lastensuojelu.....	9
2 OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOTYÖN ORGANISAATIO JA TOIMENKUVAT ESI- JA PERUSOPETUKSESSA SEKÄ LUKIOKOULUTUKSESSA	9
2.1 Päivittäisen oppilas- ja opiskelijahuoltotyön toimijat ja työnkuvat	11
2.2 Oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmät, niiden tehtävät ja kokoonpanot	13
2.2.1 Päiväkodeissa toimiva esiopetus	14
2.2.2 Koulujen yhteydessä toimiva esiopetus	15
2.2.3 Perusopetus, vuosiluokat 1 - 6	15
2.2.4 Perusopetus, vuosiluokat 7 - 9	15
2.2.5 Lukiokoulutus	16
2.3 Oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmän kirjaamiskäytäntö	16
2.3.1 Henkilötietojen salassapito ja käsittely	17
2.3.2 Tietojensaantioikeus.....	17
2.4 Moniammatillinen yhteistyö oppilas- ja opiskelijahuoltotyössä	17
3 OPPIMINEN JA OPINTOJEN ETENEMINEN: OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLLOLLINEN TUKI KOULUN ARJESSA	18
3.1 Kolmiportainen tuki	18
3.1.1 Yleinen tuki.....	18
3.1.2 Tehostettu tuki.....	18
3.1.3 Erityinen tuki.....	19
3.2 Oppilas- ja opiskelijahuollon toteutuminen opintojen nivelvaiheissa	21
3.2.1 Päivähoidosta esiopetukseen.....	21
3.2.2 Esiopetuksesta perusopetukseen	21
3.2.3 Perusopetuksen nivelvaiheissa.....	22
3.2.4 Perusopetuksesta toiselle asteelle.....	22
3.3 Eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tulevien oppilaiden ja opiskelijoiden opintojen tukeminen ...	22
3.4 Pienluokkaopetus ja joustava perusopetus (Jopo).....	23
3.5 Kodin ja koulun yhteistyö	23
3.6 Poissaolot ja niiden seuraaminen	24
3.7 Välitunnit	25
3.8 Kouluruokailu	25
3.9 Koulumatkat.....	26
3.10 Käyttäytyminen ja kurinpito	26
3.11 Kiusaamisen vastainen (KiVa) toiminta	27
3.12 Kerhotoiminta	28
3.13 Aamu- ja iltapäivätoiminta.....	28
3.14 Koulukuraattoripalvelut	28
3.15 Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	29
3.15.1 Kouluterveydenhuolto.....	29
3.15.2 Opiskeluterveydenhuolto	30

3.16 Ehkäisevä päihdetyö	31
3.17 Turvallisuus	31
4 TOIMINTA KRIISITILANTEISSA.....	31
4.1 Oman toimintayksikön kriisisuunnitelma ja – ryhmä.....	31
5 ENNAKOIVA OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOTYÖ	32
6 OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOTYÖN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	36

JOHDANTO

Kädessäsi on Kauhajoen kaupungin oppilashuoltotyön suunnitelma, joka on toteutettu opetushallituksen hankkeena vuosien 2010 - 2011 aikana. Suunnitelman tavoitteena on päästä yksilön tekevästä työstä yhteiseen työhön, ongelmanratkaisusta hyvinvoinnin tukemiseen, reagoimisesta ennakointiin, asettaa painopiste sairauzehoidosta terveyden edistämiseen ja huoltoon, saattaa organisaatioiden osaamiset yhteen sekä jalkauttaa hyvät suunnitelmat osaksi koulun arkea.

Suunnitelma koskee Kauhajoen kaupungin kaikkia esiopetusyksiköitä, peruskoulua sekä lukiokoulutusta ja se linjaa oppilashuoltotyön käytänteet yhteneväisiksi kaikkia koskeviksi käytänteiksi. Suunnitelma ohjaa meitä yhtenäisten toimintamallien käyttämiseen ja yhtenäisen toimintakulttuurin luomiseen.

Oppilashuoltotyö on luonnollinen osa koulun toimintaa, jonka avainasemassa on yhteistyö oppilaan, kodin ja koulun sisäisten sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Toisin sanoen

*oppilashuolto on hyvinvoivan kouluyhteisön sujuvaa arkea,
jossa oppiminen ja ihmisenä kasvu korostuu.*

Oppilashuoltotyön tehtävänä on madaltaa kynnyksiä osallistua ja puuttua tilanteisiin, turvata jatkuvuus ja luoda yhteisellä arvopohjalla oleva koulun toimintakulttuuri, joka tukee kaikkien hyvinvointia. Oppilashuoltotyö kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Moniammatillisen työskentelyn edellytyksenä on toisen työn tunteminen, sen kunnioittaminen ja arvostaminen. Oppilashuoltoa toteutetaan hyvässä yhteistyössä kotien kanssa.

Keskeisin oppilashuoltotyö tapahtuu luokissa havainnoimalla ja ottamalla huomioon sekä yksilö että koko opetusryhmä.

HYVINVOINTIA KAIKILLE
- koko kouluyhteisö tukee ja kasvattaa

Hankehakemus oppilashuollon palvelurakenteen ja laadun kehittäminen -hankkeeseen jätettiin 30.1.2009. Hakemuksen tärkeimmäksi tavoitteeksi oli asetettu suunnitelman laatiminen yhtenäisen perusopetuksen oppilashuoltotyölle sekä painopisteen siirtäminen ennakoivaan oppilashuoltotyöhön. Hankehakemus saatettiin tiedoksi sivistyslautakunnalle 11.3.2009 ja opetushallitus myönsi hankkeelle valtionavustuksen 6.4.2009.

Vastuualueiden esimiehet kokoontuivat 3.6.2009, jolloin päätettiin toteuttaa nykytilan kartoitus oppilashuollon toiminnasta. Kartoitus toteutettiin kyselynä kaikille koulunjohtajille. Kysely pohjalta todettiin, että sivistyslautakunnan suositusta (87§, 29.8.2001) kaikille perusopetusta antaville kouluille säännöllisesti toimivan oppilashuoltoryhmän perustamisesta oli noudatettu. Kaikilla kouluilla toimi oppilashuoltoryhmä, mutta käytänteissä oli suuria eroja. Oppilashuoltoryhmän toiminta ja koko oppilashuoltotyö ovat hyvin eriluonteisia koulun koosta riippuen.

Sivistyslautakunnan, 13.5.2009, nimeämään ohjausryhmään kuuluvat Markku Viitasaari (sivistysjohtaja), Merja Paananen (rehtori), Taru Nieminen (rehtori), Pertti Juntunen (rehtori), Arto Taipalus (rehtori, hankkeen kuntakoordinaattori), Kirsi Koski-Säntti (varhaiskasvatusjohtaja) Marika Virta-

nen (varhaiskasvatuksen alue-esimies), Ari-Jukka Katajisto (luokanopettaja), Marika Ollila-Koski (erityisopettaja), Auli Syrjänen (oppilaanohjaaja), Mirva Rehn (koulukuraattori), Marita Lehikoinen (kouluterveydenhoitaja, lukio, LLKY), Kaarina Vainionkulma (kouluterveydenhoitaja, koulukeskus, LLKY), Kirsti Kähärä (terveyspalvelujohtaja, LLKY), Paula Uusi-Hakala (johtava sosiaalityöntekijä, LLKY), Saija Soinila (kuraattori, perheneuvola, LLKY), Raija Kuusisto (sivistyslautakunnan edustaja), Milla Luopakka (nuorisovaltuuston edustaja).

Hankkeen kehittäjätiimissä ovat työskennelleet Taipalus, Paananen, Syrjänen, Rehn, Ollila-Koski, Katajisto, Soinila, Lehikoinen ja Virtanen. Kehittäjätiimi on osallistunut erittäin aktiivisesti hankkeen puitteissa järjestettyihin alueellisiin ja valtakunnallisiin seminaareihin ja koulutuksiin.

Jo hankkeen alkuvaiheessa ilmeni, että Kauhajoen oppilas- ja opiskelijahuollon rakenteita tulisi pystyä tarkastelemaan kriittisesti. Monissa eri yhteyksissä on pohdittu koululääkäri- ja psykologipalveluiden toimivuutta, lisäksi kuraattoripalveluiden jatkuvuus tulisi turvata.

1 OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOTYÖ

Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa (66/1972) tarkoitettu koulu-terveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa (683/1983) tarkoitettu kasvatuksen tukeminen. Koulussa tätä työtä johtaa yksikön johtaja. Yksittäistä oppilasta koskevien tarvittavien oppilashuollollisten tukitoimien suunnittelussa tulee kuulla lasta tai nuorta ja huoltajaa. Keskeistä tiedonvälityksessä on yhteistyö oppilaan tai opiskelijan ja hänen huoltajansa kanssa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, laki perusopetuslain muuttamisesta (642/2010).)

Perusopetuksen oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto. Perusopetuslaissa (628/ 1998), laki perusopetuslain muuttamisesta (642/2010) ja lastensuojelulaissa (683/ 1983) veloitetaan koulu antamaan oppilaalle tarvitsemansa oppilashuolto.

Lukiokoulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että opiskelijalle annetaan tieto hänen käytettävissään olevista terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista ja hänet ohjataan hakeutumaan näihin palveluihin. (Lukiolaki 29§a2).

Oppilas- ja opiskelijahuollolla tarkoitetaan

- oppilaan oppimisen
- psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä
- sosiaalisen hyvinvoinnin ennaltaehkäisemistä ja ylläpitämistä.

Oppilashuollon keskeisimpiä tehtäviä ovat turvallisen ja terveen oppimis- ja kouluympäristön luominen, mielenterveyden suojaaminen, syrjäytymisen ehkäisy ja kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen. (Perusopetuslaki (628/ 1998); laki perusopetuslain muuttamisesta (642/2010); lastensuojelulaki (417/ 2007).

Oppilashuoltotyötä ohjaavat

- luottamuksellisuus
- lapsen ja heidän huoltajiensa kunnioittaminen sekä
- eri osapuolien tietojensaantia ja salassapitoa koskevat säädökset.

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004)

Koulun koko henkilökunta toimii kasvattajana ja kantaa kasvatusvastuuta. Työn lomassa on suotavaa keskustella laajasti kaikista oppilaita ja opiskelijoita koskevista havainnoista. Koulun vastaava kokki, ravitsemustyöntekijä, laitoshuoltaja, kiinteistöhoitaja tai aamu-iltapäiväkerhon vetäjä havainnoi lasta omasta opettajasta poikkeavasta näkökulmasta. Tällaista keskustelulle avointa ja huolet rohkeasti puheeksi ottavaa työtettä suositellaan. Keskustelu on henkilötietolain ja julkisuuslain mukaan mahdollista, mutta jokainen koulun työntekijä on vaitiolovelvollinen oppilaiden ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista asioista ja taloudellisesta asemasta. Oppilashuoltoryhmän jäsen kerää ja suodattaa oppilaistaan tietoja monelta suunnalta. Taulukkoon 1 on kerätty oppilas- ja opiskelijahuoltoa ohjaava lainsäädäntö.

Taulukko 1. Oppilas- ja opiskelijahuoltoa ohjaava lainsäädäntö.

<p>ESI- JA PERUSOPETUS Perusopetuslaki 628/1998, 477/2003, sovelletaan opetuksen järjestämisaikasta riippumatta. Laki perusopetuslain muuttamisesta (642/2010)</p>	<p>LUKIO Lukiolaki 629/1998, 478/2003</p>
<p>Lastensuojelulaki 417/2007 Kansanterveyslaki 66/1972, 626/2007, asetus 380/2009 Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992, 7-9, 13 § Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä 159/2007, 10 §, 13 § Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), 17§ Henkilötietolaki 523/1999 § 1, 3, 5, 6, 11 § Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999, 24, 26 § Julkisuuslaki 24 § Hallintolaki (434/2003), 14§ Yhdenvertaisuuslaki Perustuslaki (731/1999) YK:n lasten oikeuksien sopimus, 12. artikla Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 380/2009</p>	

1.1 Oppilas- ja opiskelijahuoltotyön yleiset tavoitteet ja tehtävät

Oppilashuollon tärkeimpinä tavoitteina on hyvinvoinnin edistäminen, oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä koulunkäyntiin liittyvien muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain. Lisäksi tavoitteena on oppilashuollollinen jatku- mo varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja lukiokoulutukseen.

Oppilas- ja opiskelijahuollolla

- edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria kouluyhteisössä sekä
- varmistetaan kaikille tasavertainen oppimisen mahdollisuus.

Oppilas- ja opiskelijahuollon tarkoituksena on edistää lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista kasvua ja kehitystä. Oppilas- ja opiskelijahuoltoon kuuluu lapsen ja nuoren oppimisen perusedelly- tyksistä, fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtiminen. Oppilas- ja opiske- lijahuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen op- pimis- ja kouluympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhtei- sön hyvinvointia. Toimiva oppilas- ja opiskelijatyö näkyy luonnollisina vuorovaikutussuhteina op- pijoiden ja muun henkilöstön välillä, kouluyhteisön arvoina ja toimintatapoina.

Oppilas- ja opiskelijahuollon toiminnasta ja toiminnan periaatteista tulee tiedottaa oppijoille, huol- tajille ja koulun henkilöstölle ja yhteistyötahoille. Lisäksi työn tehtävänä on arvioida koulupäivän suunnittelua ja toteutumista, jotta oppijan liiallinen fyysinen ja psyykinen kuormitus voidaan estää sekä taata riittävä lepo ja virkistys. Yhteistyöhön on otettava mukaan oppijat ja heidän huoltajansa.

1.2 Huolen vyöhykkeet ja oppilas- ja opiskelijahuollon prosessikuvaus

Oppilas- ja opiskelijahuollon toiminta on osa arkea ja perustoimintoja, johon kuuluvat ennakoiva ja kriisityö, huolen puheeksi ottaminen sekä ongelmiin puuttuminen.

Lastentarhanopettaja, luokanopettaja, luokan- tai ryhmänohjaaja käyttää apunaan Huolen kartoitus -lomaketta (liite 1), jolla kartoitetaan oppilaan tai opiskelijan tilanne. Jokaisen oppilaan huolen aste käsitellään oppilashuoltoryhmässä lomakkeen avulla vähintään kerran lukuvuodessa.

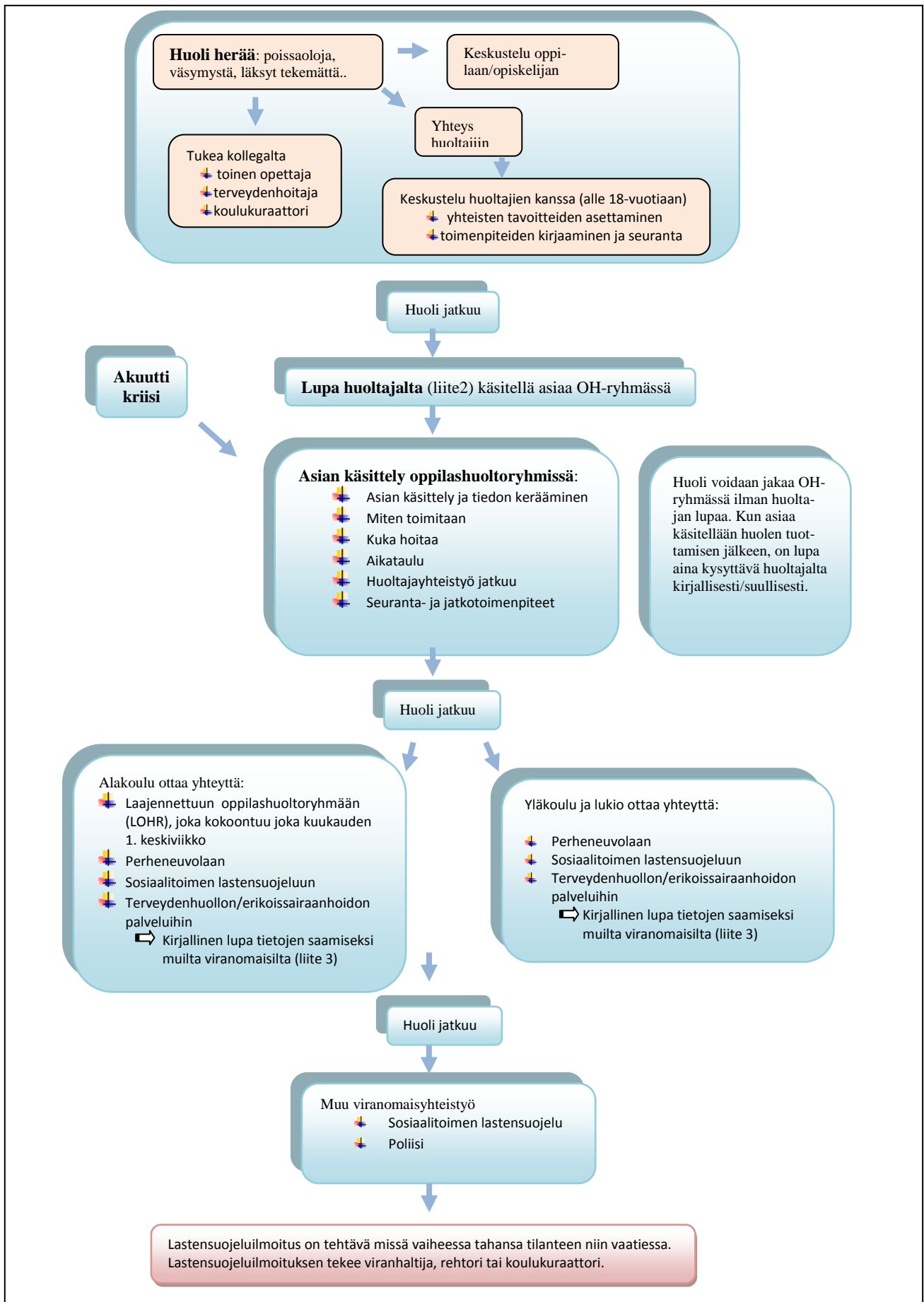
Alla oleva Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen kehittämä huolen vyöhykkeistö (Taulukko 2) toimii koulussa tai oppilaitoksessa oppilas- ja opiskelijahuollon työkaluna. Huolen vyöhykkeitä on neljä. Lapsista ja nuorista kokema huoli nähdään jatkumona, jonka yhdessä ääripäässä on ei huolta -tilanne ja toisessa ääripäässä suuri huoli -tilanne, jossa työntekijä kokee lapsen tai nuoren olevan välittömässä vaarassa.

Taulukko 2. Huolen vyöhykkeet.

Huolen vyöhyke ja huolen aste	Havainnot
1. Ei huolta	<ul style="list-style-type: none"> Lapsen asiat ovat hyvin. Lapsi kasvaa, kehittyy tai oppii normaalisti ja hänellä on hyvät kasvuolosuhteet. Työntekijä kokee asioiden ja oman toiminnan sujuvan niin kuin pitääkin ja tuottavan toivottuja tuloksia.
2. Pieni huoli	<ul style="list-style-type: none"> Työntekijällä käy pieni huoli tai ihmettely mielessä, jopa toistuvasti. Hänellä on kuitenkin vahva luottamus omiin auttamismahdollisuuksiinsa.<ul style="list-style-type: none"> ➔ Huolen puheeksi ottaminen koetaan suhteellisen helpoksi, koska kollega pystyy tarjoamaan tukeaan. ➔ Useimmiten tuen antaminen auttaa ja tuottaa toivottua myönteistä kehitystä. Pienen huolen vyöhykkeellä on hyvät mahdollisuudet varhaiseen puuttumiseen.
3. Tuntuva huoli (harmaa vyöhyke)	<ul style="list-style-type: none"> Työntekijän huoli on tuntuva ja se kasvaa. Omat auttamiskeinot on käytetty/ ne ovat vähissä. Usko omiin auttamismahdollisuuksiin on heikkenemässä. Usein tällä alueella esiintyvää huolta on ilmennyt jo pitkään. Tilanteet ja asiakkuudet ovat kuormittavia, tilanteeseen liittyvien tahojen työnjako on usein epäselvä tai muiden tahojen mukanaolosta ei ole tietoa. Työntekijä kokee kasvavaa huolta, kaipaa lisävoimavaroja ja kontrollia, mutta on samanaikaisesti epävarma "riittävästä näytöstä" ja voi pelätä liioittelevansa.<ul style="list-style-type: none"> ➔ Työntekijä joutuu pohtimaan myös velvollisuuksiaan. Sitooko häntä vaitiolovelvollisuus vai lastensuojelulain 25 § ilmoitusvelvollisuus, joka antaa mahdollisuuden hakea tukea ja asiantuntija-apua lastensuojelun työntekijöiltä.
4. Suuri huoli	<ul style="list-style-type: none"> Työntekijä arvioi lapsen tai nuoren olevan vaarassa. Huoli on tuntuva ja omat keinot ovat lopussa. Vyöhykkeelle sijoittuvat huolet eivät anna työntekijöille enää mahdollisuutta empimiseen. Työntekijä ennakoi, että lapselle tai nuorelle käy todella huonosti, ellei tilanteeseen saada muutosta heti.

Toimintayksiköissä työntekijöiden työkaluna käytetään huolen käsittelyn prosessikaaviota (kuvio 1). Työntekijä työskentelee kaavion mukaisesti oppilas- ja opiskelijahuollollisena tukena lapsen ja nuoren hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kuvio 1. Huolen käsittely.

1.3 Kasvatuksen tukeminen ja lastensuojelu

Lasten ja nuorten kasvatuksessa ensisijainen vastuu on kodeilla. Koulun perustehtävä on opettaa ja kasvattaa, joten kasvatustyötä tehdään yhdessä kotien kanssa. Tässä yhteistyössä huomioidaan koulun ja kodin yhteinen arvopohja pyrkien hyvään kasvatuskumppanuuteen. Oppilaista huolehtiminen ja ongelmatilanteiden ennakointi kuuluvat koulun arkeen.

Oppilas- ja opiskelijahuollon keskeisenä tehtävänä on toimia lastensuojelulain hengessä. Lastensuojelulaki turvaa lapsen oikeutta turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen lastensuojeluun.

Lastensuojelulain 40 § on ehdottomasti velvoittava säännös, joka syrjäyttää muissa laeissa olevat vaitiolo- ja salassapitosäännökset. Rikoslaisissa on säädetty virkavelvollisuuden laiminlyönnistä ja säännöstöä sovelletaan myös ilmoituksen tekemättä jättämistapauksissa.

Jos sosiaali- ja terveydenhuollon, koulutoimen, poliisitoimen tai seurakunnan palveluksessa tai luottamustoimessa oleva henkilö on virkaa tai tointa hoitaessaan saanut tietää ilmeisestä perhe- ja yksilökohtaisesta lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta, hänen on ilmoitettava asiasta viipymättä sosiaalilautakunnalle. (Lastensuojelulaki 40§).

Ennen lastensuojeluilmoituksen tekemistä on ilmoituksen tekijän ilmoitettava asiasta oppilaan/ opiskelijan huoltajille.

Lastensuojeluilmoitus tehdään aina kirjallisena. Ilmoituksessa tulee käydä ilmi seuraavat asiat:

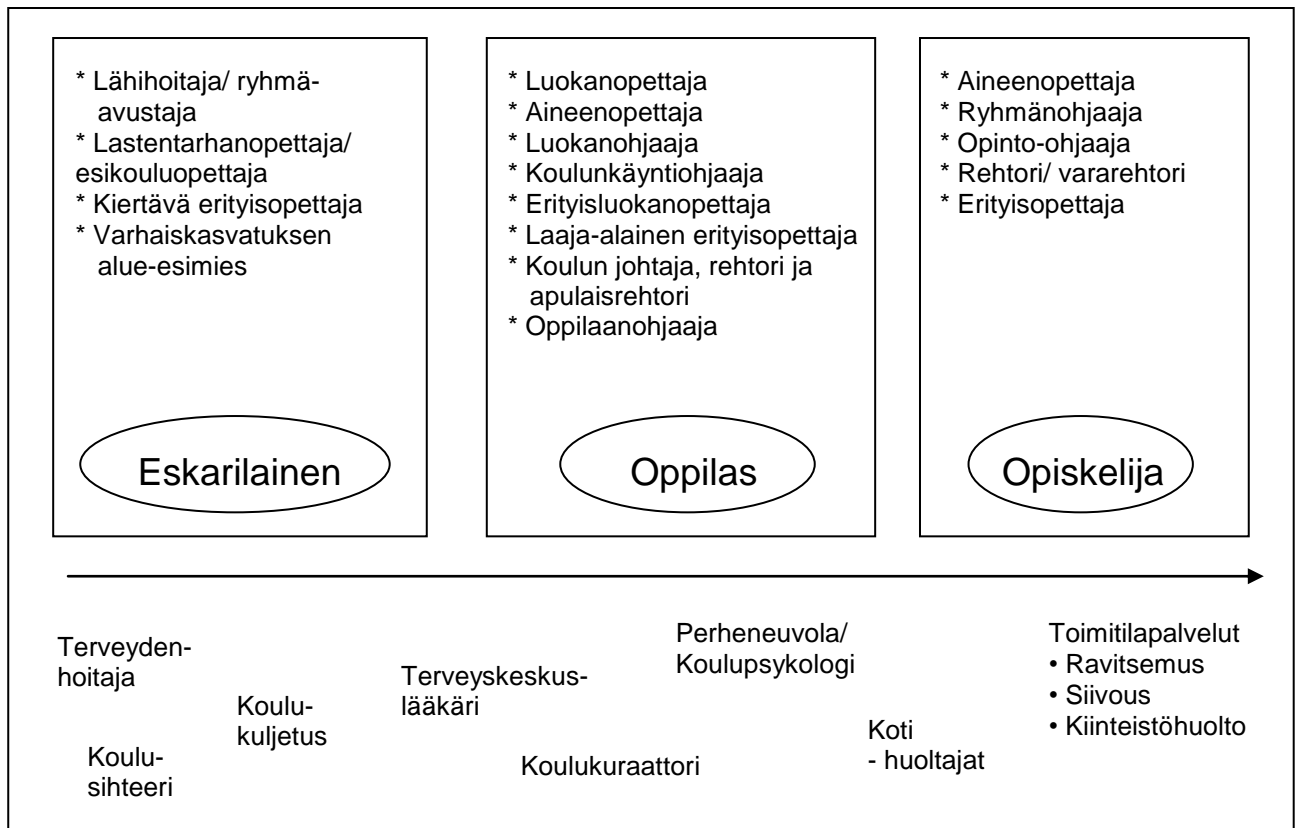
- * ilmoittajan yhteystiedot
- * mihin tieto/huoli perustuu
- * mitä on tapahtunut
- * miten asia on tullut ilmoittajan tietoon
- * miten hän on työskennellyt lapsen ja hänen perheensä kanssa kyseisessä asiassa.

Lastensuojeluilmoituslomake löytyy osoitteesta www.sosiaaliportti.fi.

Lastensuojelun työntekijä ottaa tarvittaessa yhteyttä ilmoituksen tekijään tehdäkseen tarkentavia kysymyksiä ja kirjaa lastensuojeluilmoituksen lapsen asiakirjoihin. Lastensuojeluprosessi käynnistyy lastensuojeluilmoituksesta ja lapsen suojelutarpeen arvioinnista.

2 OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOTYÖN ORGANISAATIO JA TOIMENKUVAT ESI- JA PERUSOPETUKSESSA SEKÄ LUKIOKOULUTUKSESSA

Tässä kappaleessa kuvataan oppilas- ja opiskelijahuoltotyön päivittäiset toimijat ja heidän työnkuvansa. Kuvion 2 yläosassa on eritelty esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen toimijat ja alaosassa on kaikkien toimintayksiköiden yhteiset toimijat, jotka vaikuttavat lapsen ja nuoren hyvinvointiin koulupäivän aikana.

Kuvio 2. Oppilas- ja opiskelijahuoltotyön toimijat eri organisaatioissa; esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa.

2.1 Päivittäisen oppilashuoltotyön toimijat ja työnkuvat

Seuraavissa taulukoissa (3-6) on kuvattu esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen oppilas- ja opiskelijahuoltotyötä päivittäin tekevät toimijat ja heidän työnkuvansa.

Taulukko 3. Esiopetuksen päivittäiset toimijat ja työnkuvat.

<p>Lähihoitaja/ esiopetusryhmän avustaja</p> <ul style="list-style-type: none"> tiedottaa vanhemmille kaikesta lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvistä asioista, jotka muodostuvat hänen omista ja muiden esiopetusryhmään kiinteästi liittyvien työntekijöiden havainnoista osallistuu lapsen päivän kokonaisuuden suunnitteluun ja toteuttaa sen yhdessä esikoulunopettajan ja mahdollisen avustajan kanssa suunnittelun lähtökohtana on Kauhajoen kaupungin esiopetussuunnitelma. osa toimii koulussa aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajana, ja vastaa tämän toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta, sekä huolehtii vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä 	<p>Esikoulunopettaja koulujen yhteydessä toimivassa esiopetusryhmässä</p> <ul style="list-style-type: none"> vastaa yksikkönsä esiopetuksesta, sen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista arvioi ryhmänsä lasten tuen tarpeita ja siten vaikuttaa tarvittavien toimenpiteiden käynnistämiseen ja seurantaan toimii yksikkönsä oppilashuoltoryhmän koollekutsujana ja puheenjohtajana vastaa vanhempien kanssa tehtävistä yhteistyöistä tekee yhteistyötä lähikoulunsa henkilöstön kanssa osallistuu tarvittaessa lähikoulunsa oppilashuoltoryhmän kokouksiin vastaa tarpeellisen tiedon siirrosta kouluun yhdessä osa-aikaisen erityisopettajan kanssa 	<p>Osa-aikainen erityisopettaja</p> <ul style="list-style-type: none"> antaa erityis- ja puheopetusta arvioi ryhmän ja yksilöiden koulunvalmiuksia erilaisin kartoituksin ja harjoituksin esikoulun aikana yhteistyössä esiopettajan kanssa varmistaa lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvien tietojen siirtämisen päivähoitosta esiopetukseen seuraa lapsen kehittymistä esikoulun aikana ja tällöin hän voi osallistua oppilashuoltoryhmän tapaamiseen erilaisten keinojen/ menetelmien ja ratkaisujen etsiminen yhdessä esikoulunopettajan ja tarvittaessa vanhempien kanssa lapsen tukemiseksi vastaa tarpeellisen tiedon siirrosta esiopetuksesta kouluun yhdessä esikoulunopettajan kanssa
<p>Kouluterveydenhoitaja</p> <ul style="list-style-type: none"> lapsen kasvun ja kehityksen seuranta ja tukeminen. oppilaan hyvinvoinnin ja kotitilanteen asiantuntija. koulu yhteisön terveydellisten olojen asiantuntija. toimii yhteydenpitäjänä eri tahojen välillä <p>Koulukuraattori</p> <ul style="list-style-type: none"> tukee oppilasta ja hänen perhettään koulunkäyntiin ja kehitykseen liittyvissä asioissa. <p>Koulukuraattorin työ on ns. muutostyötä jonka tavoitteena on yksilön, ryhmän ja koko kouluyhteisön muutosprosessit sosiaalityön keinoin.</p>	<p>Päiväkodin vastaava lastentarhanopettaja</p> <ul style="list-style-type: none"> vastaa päiväkodin kasvatusta ja opetustoiminnan suunnittelusta, organisoimista ja arvioinnista arvioi ryhmänsä lasten tuen tarpeita ja siten vaikuttaa tarvittavien toimenpiteiden käynnistämiseen ja seurantaan osallistuu Lassoön (päiväkotien oppilashuoltoryhmä) jos toimii esiopetusryhmässä vastaa vanhempien kanssa tehtävistä yhteistyöistä <p>Päiväkodin lastentarhanopettaja</p> <ul style="list-style-type: none"> vastaa oman päiväkotiryhmän toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista arvioi ryhmänsä lasten tuen tarpeita ja siten vaikuttaa tarvittavien toimenpiteiden käynnistämiseen ja seurantaan osallistuu Lassoön, jos toimii esiopetusryhmässä vastaa vanhempien kanssa tehtävistä yhteistyöistä 	<p>Varhaiskasvatuksen alue-esimies</p> <ul style="list-style-type: none"> Alueensa toiminnan johtaminen, kehittäminen ja arviointi Henkilöstöjohtaminen Asiakkaiden hallinnolliset päätökset ja asiakaspalvelu Alueensa talouden hallinta Vastuu alueensa pedagogiikan toteutumisesta Alueensa yksilöiden turvallisuuden valvonta ja ohjeistus yhteistyössä vastaavan lastentarhanopettajan / erillisen esikoulunopettajan kanssa vastuu alueensa tiedon kulusta ja tiedotusjärjestelmästä erilaiset yhteistyöverkostot ja moniammatilliset ryhmät
<p>Terveyskeskuslääkäri tehtäviin kuuluvat mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> asetuksen mukaiset määräaikaistarkastukset ohjaus jatkotutkimuksiin ja hoitoon koulun oppilashuollon konsultointi kouluterveydenhoitajan kautta 	<p>Perheneuvola / koulupsykologi Perheneuvolassa käsitellään perheen ihmissuhteita, lasten ja nuorten kasvatukseen ja kehitykseen liittyviä kysymyksiä, ongelmia ja häiriöitä. Neuvola auttaa myös lasten koulunkäyntiongelmista toimien yhteistyössä vanhempien ja opettajien kanssa. Toiminta on luottamuksellista ja palvelut ovat asiakkaille maksuttomia.</p> <ul style="list-style-type: none"> psykologiset tutkimukset ja arviointioppimisvaikeuksien tutkimus ja kuntoutuksen suunnittelu lapsen / nuoren psyykkisen kehityksen ja hoidon tarpeen arviointi psykoterapia: lapsi / nuori ja perhe yhteistyö ja konsultaatio: opettajat, erityisopettaja, koululääkäri, terveydenhoitaja, koulukuraattori ja sosiaalityöntekijä yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa 	

Taulukko 4. Perusopetuksen päivittäiset toimijat ja työnkuvat

<p>Luokanopettaja/erityisluokanopettaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • seuraa oppilaidensa poissaoloja, koulumenestystä • on kiinteässä yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa • kartoittaa oppilaan oppilashuollon tarpeita ja siten vaikuttaa tarvittavien toimenpiteiden käynnistämiseen • on yhteistyössä oppilashuoltohenkilöstön kanssa ja on mukana perheneuvolatutkimusten loppupalaverissa ja saa lausunnot koulunkäyntiin vaikuttavien asioiden osalta 	<p>Aineenopettaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • seuraa oppilaan kehittymistä oman aineensa osalta • tiedottaa aineenopetuksesta luokanohjaajaa sekä oppilashuoltohenkilöstöä, jos oppilaalle on kerääntynyt poissaoloja tai opiskelun tulokset ovat odottamattomasti notkahtaneet 	<p>Luokanohjaaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • seuraa luokkansa oppilaiden poissaoloja, koulumenestystä ja luokkaa kokonaisuutena esim. kaverisuhteita • on yhteydessä oppilaan huoltajiin Wilman (Internet-pohjainen ohjelma) kautta tai muutoin sovitulla tavalla
<p>Koulunkäyntiohjaaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tukee oppilaan psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia koulupäivän aikana • ohjaa ja avustaa oppilasta selviytymään päivittäisistä koulunkäyntiin liittyvistä tilanteista • huolehtii taksikydytyksessä olevat oppilaat aamuisin takseista luokkaan ja iltapäivisin takseihin 	<p>Koulun johtaja, rehtori ja apulaisrehtori</p> <ul style="list-style-type: none"> • johtaa, ohjaa, ja seuraa oppilashuoltotyötä • yhteydenpito oppilashuollon eri osapuolien kanssa • tuki opettajille oppilashuollollisissa kysymyksissä • oppilashuoltoryhmien kokoontumisten käytännön järjestelyt 	<p>Kouluterveydenhoitaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan kasvun ja kehityksen seuranta ja tukeminen. • oppilaan hyvinvoinnin ja kotitilanteen asiantuntija. • koulu-yhteisön terveydellisten olojen asiantuntija. • toimii yhteydenpitäjänä eri tahojen välillä
<p>Koulukuraattori</p> <ul style="list-style-type: none"> • tukee oppilasta ja hänen perhettänsä koulunkäyntiin ja kehitykseen liittyvissä asioissa. <p>Koulukuraattorin työ on ns. muutostyötä jonka tavoitteena on yksilön, ryhmän ja koko koulu-yhteisön muutosprosessit sosiaalityön keinoin.</p>	<p>Laaja-alainen erityisopettaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • lapsen auttaminen yhteistyössä luokanopettajan kanssa oppimis- tai kouluvaikeuksissa • erilaisten keinojen/ menetelmien ja ratkaisujen etsiminen yhdessä luokanopettajan, aineenopettajan ja tarvittaessa vanhempien kanssa lapsen tukemiseksi 	<p>Oppilaanohjaaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tukee oppilaiden kasvua ja kehitystä sekä opiskeluvaikeuksien ja -taitojen kehittymistä • ohjaa oppilaita tekemään omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia ratkaisuja, jotka koskevat opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa <p>Yleisellä tasolla oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä oppilaiden hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä</p>
<p>Terveyskeskuslääkäri</p> <p>Tehtäviin kuuluvat mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • asetuksen mukaiset määräaikaistarkastukset • ohjaus jatkotutkimuksiin ja hoitoon • koulun oppilashuollon konsultointi kouluterveydenhoitajan kautta 	<p>Perheneuvola/ koulupsykologi</p> <p>Perheneuvolassa käsitellään perheen ihmissuhteita, lasten ja nuorten kasvatukseen ja kehitykseen liittyviä kysymyksiä, ongelmia ja häiriöitä. Neuvola auttaa myös lasten koulunkäyntiongelmista toimien yhteistyössä vanhempien ja opettajien kanssa. Toiminta on luottamuksellista ja palvelut ovat asiakkaille maksuttomia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • psykologiset tutkimukset ja arviointi • oppimisvaikeuksien tutkimus ja kuntoutuksen suunnittelu • lapsen / nuoren psyykkisen kehityksen ja hoidon tarpeen arviointi • psykoterapia: lapsi / nuori ja perhe • yhteistyö ja konsultaatio: opettajat, erityisopettaja, koululääkäri, terveydenhoitaja, koulukuraattori ja sosiaalityöntekijä • yhteistyö erikoissairaanhoidon 	<p>Terveyskeskuspsykologi</p> <ul style="list-style-type: none"> • ammatillisin keinoin tukee, edistää ja mahdollistaa opiskelijan normaalia tervettä kasvua ja kehitystä • riskitilanteiden ja häiriöiden mahdollisimman varhainen tunnistaminen ja hoito • ennaltaehkäisevä mielenterveystyö • ajanvaraus kouluterveydenhoitajan vastaanoton kautta

Taulukko 5. Lukiokoulutuksen päivittäiset toimijat ja työnkuvat

<p>Rehtori</p> <ul style="list-style-type: none"> johtaa, ohjaa, ja seuraa opiskelija-huoltotyötä vastaa käytännön toimista opiskelijoi-ta koskevissa asioissa huoltajille tiedottaa täysi-ikäisyyden tuomista muutoksista 2. luokan syksyllä päätää opiskelijan erityisistä opetus-järjestelyistä 	<p>Vararehtori</p> <ul style="list-style-type: none"> toimii rehtorin sijaisena rehtorin poissa ollessa 	<p>Aineopettaja</p> <ul style="list-style-type: none"> seuraa ja ohjaa opiskelua omasa aineessaan tiedottaa ongelmista ryhmänoh-jaajille sekä opiskeluhuoltoryh-mälle
<p>Ryhmäohjaaja</p> <ul style="list-style-type: none"> seuraa ryhmänsä opintojen sujumista sekä poissaoloja tarvittaessa on yhteydessä vanhem-piin osallistuu tarvittaessa opiskeluhuolto-ryhmän toimintaan 	<p>Opiskeluterveydenhoitaja</p> <ul style="list-style-type: none"> määräaikaistarkastukset 1- ja 2-luokilla (sisältää pojilla esikutsuntatar-kastukset) seuraa opiskelijoiden hyvinvointia ja opiskelujen etenemistä kriisiapu määräaikaisterveystarkastukset 1- ja 2-luokilla avovastaanotto kartoittaa opiskelijoiden kokonaishy-vinvointia ja opiskelukykyä ja ohjaa tarvittavan avun piiriin ehkäisyneuvolapalvelut ja rokotukset mielenterveyshäiriöiden ja päihdeon-gelmien varhainen toteaminen, hoito ja tarvittaessa jatkohoitoon ohjaus erityisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tarpeenmukaisen tuen järjestäminen 	<p>Erityisopettaja</p> <ul style="list-style-type: none"> huolehtii erityisopetuksen pal-veluista: luki-testit ja henkilö-kohtainen ohjaus erityisongel-missa
<p>Koulukuraattori</p> <ul style="list-style-type: none"> ennaltaehkäisee, lievittää ja poistaa oppilaiden koulunkäyntiin liittyviä tai koulussa esiin tulevia ongelmia vahvistaa kodin ja koulun yhteistyötä ja tapaa huoltajan tekee yhteistyötä kunnan sosiaali- ja nuorisopalveluhenkilöstön kanssa tapaa uudet oppilaat 	<p>Terveyskeskuspsykologi</p> <ul style="list-style-type: none"> ammattillisin keinoin tukee, edistää ja mahdollistaa opiskelijan normaalia tervettä kasvua ja kehitystä riskitilanteiden ja häiriöiden mahdolli-simman varhainen tunnistaminen ja hoito ennaltaehkäisevä mielenterveystyö ajanvaraus opiskeluterveydenhoitajan vastaanoton kautta 	<p>Terveyskeskuslääkäri Tehtäviin kuuluvat mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> asetuksen mukaiset määräaikaistarkastukset ohjaus jatkotutkimuksiin ja hoi-toon koulun oppilashuollon konsul-tointi opiskeluterveydenhoitajan kautta
<p>Opinto-ohjaaja</p> <ul style="list-style-type: none"> antaa henkilökohtaista ohjausta; oh-jaa ja tukee oppimisen sekä elämän-suunnittelun että -hallinnan taidoissa ohjaa jatko-opintoihin laatii henkilökohtaisen opintosuunni-telman yhdessä opiskelijan kanssa seuraa opintojen edistymistä osallistuu ns. saattaenvaihtamiseen 		

Taulukko 6. Koulusihteerin ja toimitilapalveluiden tehtävät.

<p>Koulusihteri/ Kanslisti</p> <ul style="list-style-type: none"> tiedottaa tärkeistä koulua koskevis-ta asioista huolehtii koulumatka-asioista huolehtii opinto- ja matkatukiasiat auttaa monissa käytännön asioissa 	<p>Toimitilapalvelut (ravitsemus, siivous, kiin-teistönhuolto)</p> <ul style="list-style-type: none"> tukee ja kannustaa koulun aikuisena luo hyvinvointia ja turvallisuutta
--	---

2.2 Oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmät, niiden tehtävät ja kokoonpanot

Oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmä on moniammatillinen asiantuntijaelin, joka koordinoi, organisoi ja kehittää toimintayksikön oppilashuoltoa. Oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmään voi tuoda huolensa toimintayksikön työntekijä, oppilas, opiskelija tai hänen huoltajansa. Oppilas- ja opiskelijahuolto-ryhmässä keskusteltavat asiat lähtevät oppijoiden ja kouluyhteisön tilanteista ja tarpeista.

Oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmässä käsitellään seuraavia asioita:

- yhteinen oppilashuoltotyön suunnittelu ja arviointi
- oppilashuoltoryhmän toiminta
- henkilöstöön ja sen toimintaan liittyvät asiat
- oppilasasiat sekä
- oman oppilaitoksen toimintaa koskevat asiat.

Oppilas- ja opiskelijahuollon toteuttaminen edellyttää moniammatillisen yhteistyön organisointia oppilaitosympäristössä ja sen alueella. Sen **tehtävänä** on

- ennakoida koulu- ja oppilaitosyhteisössä tapahtuvia muutoksia niin yksilö- kuin yhteisötasolla
- ehkäistä kiusaamista, päihteenkäyttöä ja koulupudokkuutta
- seurata ja varmistaa oppimisympäristöjen turvallisuutta ja sitä, että vuorovaikutus niissä mahdollistuu
- pyrkiä ratkaisemaan ja selvittämään mahdollisimman objektiivisesti hankalat tilanteet
- käsitellä oppijoiden poissaoloja ja kutsua tarvittaessa huoltajat ja oppija keskustelemaan asiasta
- seuraa kurinpitoa (jälki-istunto, kirjallinen varoitus, mahdollinen koulusta erottaminen), jonka tavoitteena on tukea oppijaa opinnoissa sekä huoltajia ja koulun henkilöstöä heidän kasvatustehtävissään
- olla laatimassa kriisisuunnitelmaa ja varautua toimimaan sen toteuttamista vaativissa tilanteissa

Parhaimmillaan oppilas- ja opiskelijahuoltotyö on luonteeltaan työnohjauksellista.

Kukin toimintayksikkö nimeää oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmän kokoonpanon, jonka toiminnasta vastaa yksikön johtaja. Koulujen yhteydessä toimivissa esiopetusyksiköissä toiminnasta vastaa esiopettaja Oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmä laatii toimintasuunnitelman, joka päivitetään arvioinnin pohjalta lukuvuosittain. Ryhmän kokoontumisen tulee olla säännöllistä. Toimintatavat ja -tavoitteet voivat olla erilaisia eri toimintayksiköissä. Oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmän kokoonpano- ja toimintasuunnitelmalomake liitteenä (liite 4). Suunnitelma lisätään yksikön vuosisuunnitelman liitteeksi.

2.2.1 Päiväkodeissa toimiva esiopetus

Päiväkotien esioppilaiden oppilashuoltoryhmä on Lasso, jonka jäsenistö koostuu lastenneuvolan, varhaiskasvatuksen ja sosiaalityöntekijöistä. Vakituksia jäseniä ovat varhaiskasvatuksen alueesimiehet, kiertävät erityislastentarhanopettajat, kuntoutusohjaaja ja lastenneuvolan terveydenhoitaja. Tarvittaessa paikalla ovat huoltajat, esiopetusryhmän lastentarhanopettaja, lastensuojelun työntekijä sekä muita asiantuntijatahoja. Ryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa. Tarvittaessa Lasso palvelee koko varhaiskasvatusta, myös yksityisiä varhaiskasvatuspalvelujen tuottajia.

2.2.2 Koulujen yhteydessä toimiva esiopetus

Koulujen yhteydessä toimivat esiopetuspaikat voivat halutessaan käyttää Lassoa, mutta käytännön kokemusten myötä on koottu oma oppilashuoltoryhmä. Tähän ryhmään kuuluvat esikoulunopettaja, erityisopettaja, koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja.

Asioista keskustelemassa ovat tarvittaessa vanhemmat ja mahdolliset muut asiantuntijat. Ryhmä kokoontuu heti lukuvuoden alussa, jolloin sovitaan seuraavat kokoontumiskerrat. Tarvittaessa mukaan kutsutaan kiertävä erityislastentarhanopettaja

Huoltajatapaaminen on eri asia kuin oppilashuoltoryhmän kokous. Huoltajatapaamisten vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että neuvotteluissa oppilashuoltohenkilöstön määrä on kohtuullinen. Oppilashuoltoryhmässä päätetään, ketkä ryhmän jäsenet osallistuvat huoltajatapaamiseen. Tällä pyritään parhaaseen mahdolliseen yhteistyöhön lapsen edun mukaisesti. Lapsi voi olla mukana huoltajatapaamisessa.

Tarvittaessa aamu- ja iltapäiväkerhon ohjaajien on mahdollista olla yhteydessä koulun oppilashuoltoryhmään ja saada tukea lapsen kerhossa käyntiin liittyvissä asioissa. Lasta koskevista asioista keskusteltaessa tarvitaan aina huoltajan suostumus.

Esiopetuksen oppilashuoltoryhmän toimintasuunnitelman laatiminen.
→jokainen toimintayksikkö vastaa lomakkeen täyttämisestä ja päivittämisestä (liite 4)

2.2.3 Perusopetus, vuosiluokat 1 – 6

Oppilashuoltoryhmään kuuluvat koulun johtaja, luokanopettaja(t), erityisopettaja, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja ja mahdollinen koulunkäyntiohjaaja. Oppilashuoltoryhmään kutsutaan tarvittaessa oppilaan huoltajat. Lisäksi ryhmän toimintaan voivat osallistua koulun aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajat sekä tilanteen vaatimat erityisasiantuntijat.

Alakoulun oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmän toimintasuunnitelman laatiminen.
→jokainen toimintayksikkö vastaa lomakkeen täyttämisestä ja päivittämisestä (liite 4)

Laajennettu oppilashuoltoryhmä (LOHR) kokoontuu koulukeskuksessa joka kuukauden ensimmäinen keskiviikko klo 8.00. Ryhmään kuuluvat koulukeskuksen rehtorit, erityisopettajat, koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja. Näiden lisäksi on edustus perheneuvolasta ja sosiaalitoimesta. Tällä kokoonpanolla käsitellään yleisiä oppilashuollollisia asioita sekä yksittäisiä oppilasasioita. Tarvittaessa ”satelliittikoulut” voivat tuoda yksittäisen oppilaan asian laajennetun oppilashuoltoryhmän käsittelyyn. Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan asioita, ryhmään kuuluvat vain ne aikuiset, joita asia välittömästi koskee.

Kyläkoulujen johtajat varaavat ajan LOHR:iin koulukeskuksen rehtorilta.

2.2.4 Perusopetus, vuosiluokat 7 - 9

Yläkoulun oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtorit, terveydenhoitaja, koulukuraattori, koulunkäyntiohjaaja, erityisopettajat, oppilaanohjaajat sekä tarvittaessa terveyskeskuslääkäri ja luokanohjaaja,

lisäksi kerran kuukaudessa sosiaaliviranomainen. Huoltaja voi osallistua ryhmän toimintaan oman lapsensa asioissa.

Perusopetuksen vuosiluokilla 7 – 9 oppilashuoltoryhmä kokoontuu joka viikko. Oppilashuoltoryhmä käsittelee mm. yksittäisen oppilaan asioita, suunnittelee opetustyön oppilashuollollista toteuttamista, tekee arvioita tuki- ja erityisopetuksen tarpeesta sekä osallistuu koulun sisäiseen kehittämiseen. Ryhmä tukee opettajan työtä, vanhempien kasvatustyötä sekä oppilaan oppimista ja kasvua. Ryhmään voi ottaa yhteyttä oppilas, huoltaja tai opettaja.

Yläkoulun oppilashuoltoryhmän toimintasuunnitelman laatiminen.

→jokainen toimintayksikkö vastaa lomakkeen täyttamisestä ja päivittämisestä (liite 4)

2.2.5 Lukiokoulutus

Lukion opiskelijahuoltoryhmään kuuluvat rehtori, opiskelijaterveydenhoitaja, koulukuraattori, erityisopettaja, opinto-ohjaaja sekä tarvittaessa esimerkiksi ryhmänohjaaja tai alaikäisen opiskelijan huoltaja(t).

Lukion opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu vähintään kerran kunkin jakson aikana, tarvittaessa useammin. Opiskelijahuoltoryhmä käsittelee opiskelijoiden itsensä, opettajien, muun henkilökunnan jäsenten tai huoltajien tuomia huolenaiheita yksittäisten opiskelijoiden osalta, suunnittelee syksyn ryhmäytymispäivää uusille opiskelijoille opettajien kanssa, arvioi luki-opiskelijoiden tuen ja erityisjärjestelyiden tarvetta esimerkiksi ylioppilaskirjoituksia varten sekä ohjaa tarvittaessa opiskelijaa eteenpäin, jos opiskelija tarvitsee erityistä tukea, jota lukion OHR ei itse anna. Opiskelijahuoltoryhmän jäsenet osallistuvat myös opettajainkokouksiin tarvittaessa sekä vanhempainiltoihin.

Lukion opiskelijahuoltoryhmän toimintasuunnitelman laatiminen.

→jokainen toimintayksikkö vastaa lomakkeen täyttamisestä ja päivittämisestä (liite 4)

2.3 Oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmän kirjaamiskäytäntö

”Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa (66/1972) tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa (417/2007) tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen.

Oppilashuoltotyötä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa tai muun laillisen edustajan kanssa. Silloin kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua vain ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan kirjallisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja.

Käsiteltäessä yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa oppilashuoltotyössä kirjataan lomakkeelle (liite 5), josta ilmenee seuraavat asiat:

* asian vireille panija

* aihe

* päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut

- * asian käsittelyyn osallistuneet
- * mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu

Oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmän kirjaamisista syntynyt rekisteri säilytetään kunkin yksikön luottokollisessa arkistossa.” Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä. (Laki perusopetuslain muuttamisesta 642/2010, 31a§.)

2.3.1 Henkilötietojen salassapito ja käsittely

”Opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, 37 §:ssä tarkoitetut henkilöt, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit ja opetusharjoittelua suorittavat eivät saa sivullisille ilmaista, mitä he ovat tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää oppilaiden tai tässä laissa tarkoitetun henkilöstön taikka heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa tai salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään, on oppilaan oppilashuoltotyöhön osallistuvilla oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja tämän lain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän tämän lain mukaisesti järjestämään opetukseen tai toimintaan, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen järjestäjän pyynnöstä.” (Laki perusopetuslain muuttamisesta 642/2010, 40 §.)

2.3.2 Tietojensaantioikeus

”Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.” (Laki perusopetuslain muuttamisesta 642/2010, 41 §.)

2.4 Moniammatillinen yhteistyö oppilas- ja opiskelijahuollossa

Moniammatillinen yhteistyö oppilas- ja opiskelijahuollossa on määritelty mm. mielenterveys-, kansanterveys-, sosiaalihuolto- ja lastensuojelulaissa. Lasten ja nuorten psykososiaaliseen hoitoon liittyvää moniammatillista yhteistyötä tehdään mm. terveys- ja sosiaalipalveluiden kanssa. Lisäksi konsultoidaan esimerkiksi erikoissairaanhoidon kanssa. Ennen konsultointia on koulun tai oppilaitoksen oppilas- tai opiskelijahuoltoryhmän pyydettävä lupaa huoltajalta (-jilta) saada tietoa muista viranomaistahoilta (liite 3) Moniammatillinen henkilöstö muodostaa kokonaisnäkemyksen lapsen/nuoren tilanteesta ja tekee arvioinnin sekä suositukset opiskelun ja kuntoutuksen suhteen yhteistyössä huoltajien kanssa.

3 Oppiminen ja opintojen eteneminen: oppilas- ja opiskelijahuollollinen tuki koulun arjessa

Oppilas- ja opiskelijahuollollinen tuki koulun arjessa koostuu kaikista päivittäisistä toiminnoista, joilla tuetaan lasta ja nuorta hänen koulun käynnissään ja opintojen sujuvassa etenemisessään. Oppilas- ja opiskelijahuollollisen tuen toteuttaminen kuuluu kaikille koulun aikuisille.

3.1 Kolmiportainen tuki

Perusopetuksen lakimuutoksen (1.1.2011) sekä opetussuunnitelmamuutoksen myötä (1.8.2011) kunnissa otetaan käyttöön varhaisen puuttumisen ja kolmiportaisen tuen malli. Malli on käytössä esi- ja perusopetuksessa. Kauhajoella kolmiportaisen tuen käytänteet on laadittu Kelpo-hankkeessa.

Varhainen puuttuminen tarkoittaa koko kouluajan aikaista, mahdollisimman varhaista, oppilaan asioihin tarttumista. Tavoitteena on tuen tarpeen havaitseminen mahdollisimman varhain sekä tuen järjestäminen mahdollisimman paljon yleisen tuen tasolla.

Kolmiportaisen tuen muodot ovat yleinen, tehostettu sekä erityinen tuki.

3.1.1 Yleinen tuki

Vastuu oppilaan yleisen tuen toteutumisesta on häntä opettavalla lastentarhanopettajalla, luokanopettajalla tai aineenopettajalla/ luokanohjaajalla. Yleisen tuen muotoja valittaessa tulee aina lähtökohtana olla oppilaan etu. Ennen yleisen tuen antamista opettajan tulee olla yhteydessä oppilaan huoltajiin. Yleinen tuki annetaan oppilaan omassa koulussa ja pääsääntöisesti hänen omassa opetusryhmässään huomioiden opettajien välisen yhteistyön sekä opetusryhmien joustavan muotoutumisen etenkin yhdysluokkaopetuksessa.

Oppilasta opettavien opettajien yhteistyöllä seurataan oppilaan oppimisen tavoitteiden saavuttamista sekä arvioidaan yleisen tuen tarpeen jatkuvuutta tai sen mahdollista riittämättömyyttä oppilaalle. Yhteistyö vanhempien kanssa on myös tärkeä osa yleistä tukea.

3.1.2 Tehostettu tuki

Oppilaalle annetun yleisen tuen osoittautuessa riittämättömäksi, tulee häntä opettavan lastentarhanopettajan, luokanopettajan tai aineenopettajan/luokanohjaajan yhdessä erityisopettajan ja oppilaan huoltajien kanssa laatia pedagoginen arvio (liite 6) oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonais tilanteesta. Samalla arvioidaan yleisen tuen vaikuttavuutta sekä pohditaan oppilaan jatkossa tarvitsemia tehostetun tuen käytänteitä.

Ennen tehostetun tuen aloittamista (ja myös ennen palaamista yleiseen tukeen) on moniammatillisen oppilashuoltoryhmän käsiteltävä oppilaan asia. Käsittelyn jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma. Suunnitelman laatii oppilaan opettaja/ aineenopettaja tai luokanohjaaja yhdessä oppilasta opettaneen erityisopettajan sekä huoltajien ja mahdollisesti oppilaan itsensä kanssa.

Tehostettua tukea annetaan pääsääntöisesti oppilaan omassa opetusryhmässä oppilaan opettajan/opettajien ja erityisopettajan yhteistyönä. Mikäli on perusteltua, ja oppilaan edun mukaista, voidaan hänet siirtää toiseen opetusryhmään tai kouluun.

Tehostetun tuen vaikuttavuutta ja tarvetta arvioidaan vähintään kerran lukuvuodessa yhdessä oppilaan huoltajien ja oppilaan itsensä, mikäli hänen kehitystasonsa on riittävä, kanssa.

3.1.3 Erityinen tuki

Erityisen tuen päätös tehdään huoltajien hakemuksella, kun arviointikeskustelun perusteella, yhteistyössä huoltajien kanssa, huomataan erityinen tuki riittämättömäksi. Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja hänen huoltajaansa sekä tehtävä pedagoginen selvitys (liite 7) Pedagogisen selvityksen laativat yhteistyössä oppilaan opetuksesta vastaavat opettajat ja erityisopettaja sekä moniammatillinen oppilashuoltoryhmä. Lisäksi huoltajan tulee hankkia erityisen tuen päätöksen tueksi muita lausuntoja (esim. psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai sosiaalinen selvitys). Erityisen tuen päätös voidaan tehdä, kun oppilaan tarvitsemat tutkimukset niitä varten ovat alkaneet. Erityisen tuen tarvetta arvioidaan vähintään kerran lukuvuodessa ja oppilaalle laaditaan HOJKS yhteistyössä vanhempien ja mahdollisesti oppilaan itsensä, sekä tarvittaessa oppilaan kanssa toimivien asiantuntijoiden kuten kuntoutusohjaaja, puheterapeutti ja toimintaterapeutti, kanssa. Erityisen tuen päätöstä tarkistetaan siten, miten laissa määritellään.

Yleisen, tehostetun ja erityisen tuen malli ja eri tukimuotojen käyttö Kauhajoen kaupungissa on koottu alla olevaan taulukkoon (7).

Taulukko 7. Yleisen, tehostetun ja erityisen tuen malli sekä tukimuodot.

Eri tukimuotojen käyttö Kauhajoella yleisen, tehostetun ja erityisen tuen seulonnan malli huomioiden		
YLEINEN TUKI	TEHOSTETTU TUKI	ERITYINEN TUKI
LÄKISÄÄTEISET PROSESSIT		
PEDAGOGINEN ARVIO	OPPIMISSUUNNITELMA	PEDAGOGINEN SELVITYS
ERITYISEN TUEN PÄÄTÖSPÄÄTÖS/HOJKS		
OPETUKSEN JA TUEN SUUNNITTELU:		
OPPIMISSUUNNITELMA	OPPIMISSUUNNITELMA	HOJKS
TUKIMUODOT		
Kun oppilaalla havaitaan tilapäisiä vaikeuksia jos- sakin oppiaineessa tai koulunkäynnissä	Kun oppilaalla on toistuvia vaikeuksia jos- sakin oppiaineessa tai koulunkäynnissä	Kun oppilaan vaikeudet ovat pysyviä ja laaja- alaisia
eriyttäminen	eriyttäminen	eriyttäminen
oppilaanohjaus	oppilaanohjaus	oppilaanohjaus
oppilashuollon tuki	oppilashuollon tuki	oppilashuollon tuki
tukiopetus	tukiopetus	tukiopetus
osa-aikainen erityisopetus	osa-aikainen erityisopetus	osa-aikainen erityisopetus
kodin ja koulun välinen yhteistyö	apuvälineet	apuvälineet
jakotuntien järkevä käyttö pienillä kouluilla	avustajapalvelut	avustajapalvelut
	kodin ja koulun välinen yhteistyö	kokoaikainen erityisopetus
	jakotuntien järkevä käyttö pienillä kouluilla	kodin ja koulun välinen yhteistyö

Moniammatillinen yhteistyö toteutuu lapsen ja oppilaan tuen tarpeen arvioimisessa Kauhajoen kaupungissa seuraavan taulukon (8) mukaisesti.

Taulukko 8. Pedagoginen arvio ja moniammatillisen yhteistyön toteutuminen.

LAPSEN TUEN TARPEEN PEDAGOGINEN ARVIOIMINEN LUOKILLA 1-6 KAUAHOEN KAUPUNGISSA		
KUKA TEKEE	MITÄ TEKEE	MILLOIN TEKEE
1. VARHAISKASVATUS		
VARHAISKASVATTAJAT	lasten havainnointi eri tilanteissa	päivittäisen toiminnan yhteydessä
TERVEYDENHOITAJAT	ikäkausitarkastukset	alle 2-vuotiaana tiheämmin, sen jälkeen vuosittain
	LENE-arvio tai HALI-arvio	3-vuotiaalle tulossa lähiaikoina
	LENE-arvio	4-vuotiaalle
ERITYISLASTENTARHANOPETTAJAT	KETTU-testi	tarvittaessa 3v lähtien
	HAHMO-testi	tarvittaessa 4 v. lähtien
2. ESIOPETUS		
ESIOPETTAJAT	lapsen havainnointi leikissä ja ryhmätilanteissa	koko esiopetusvuoden
	esiopetusmateriaalin seulontatehtävät	pitkin esiopetusvuotta
ESIOPETTAJAT TAI ERITYISOPETTAJAT	makeko (soveltuvin osin) / KPT	syksyllä ja uudelleen alkuvuodesta
ERITYISOPETTAJAT	esioppilaiden alkukartoitus ja puheseula	esiopetusvuoden syksyllä
	mosse-testit sekä riimit ja tavut	joulukuu-tammikuu
	Turun mallin mukainen testaus	kevätlukukaudella
	puheen syvätestaus, NMI testit yms.	jos on tarvetta
3. ALKUOPETUS		
TERVEYDENHOITAJAT	terveystarkastukset	ensimmäisellä luokalla laajempi tarkistus alkuvuonna
	terveystarkastukset	suppeampi terveystarkastus toisella luokalla
KOULULÄÄKÄRI	lääkärintarkastus	1. luokan kevätlukukauden alkupuolella
LUOKANOPETTAJAT	oppilaan havainnointi	koko ensimmäisen ja toisen kouluvuoden
	kirjasarjojen kokeet	pitkin ensimmäistä ja toista lukuvuotta
	sanelut ja toistokirjoitukset	oppijaksojen vaihtuessa
ERITYISOPETTAJAT	oppilaiden taitojen kokonaiskartoitus	1. luokan syksyllä koulun alkaessa
	oppilaiden tilannekartoitus	1. luokan keväällä
	muut testit, ilmenneiden ongelmien mukaan	jos tarvetta ilmenne
TERVEYDENHOITAJAT	terveystarkastus	suppeampi kolmannella, neljännellä ja kuudennella lk:lla
	terveystarkastus	laajempi viidennellä luokalla
KOULULÄÄKÄRI	lääkärintarkastus	tulossa myös viidesluokkalaisille
LUOKANOPETTAJAT	oppilaan havainnointi	koko kouluvuoden
	kirjasarjojen testit	pitkin lukuvuotta
	ikäkaudelle sopivat lukukausitestit	ennen vanhempainvartea
	sanelut ja toistokirjoitukset	oppijaksojen vaihtuessa
	makeko	3. ja 5. luokka *
	äidinkielen taitojen testaus	4. luokalla*
	englannin taitojen testaus	5. luokalla*
ERITYISOPETTAJAT	testaus ilmenneiden ongelmien mukaan	tarvittaessa kouluvuosien aikana
* Luokanopettajat teettävät testin ja tulokset käsitellään keskitytsti koko kaupungin alueella. Lisäksi toteutetaan siirtopalaverit aina nivelvaiheissa.		
KURAATTORIN TOIMINTA		
Kuraattorit pyrkivät käymään pitkin lukuvuotta kaikkien oppilaiden kanssa yksilökeskusteluja, jolloin kartoitetaan oppilaan kokonaistilanne. Apuna käytetään mm. kyselylomakkeita, nalle-kortteja, erilaisia tehtäviä ja ryhmäyttämismenetelmiä. Opettajille annetaan täytettäväksi huolen vyöhykkeet-lomake.		

3.2 Oppilashuollon toteutuminen opintojen nivelvaiheissa

Nivelvaiheita ovat siirtyminen esiopetuksesta kouluun, kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle, siirtyminen toisen asteen koulutukseen, yleisopetuksesta erityisopetukseen, erityisopetuksesta yleisopetukseen, siirryttäessä kaupungin sisällä tai kuntien välillä. Toisen ja kolmannen vuosiluokan välissä on myös nivelvaihe uusien oppiaineiden ja usein myös uuden luokanopettajan myötä.

Nivelvaiheita ovat koulun vaihtuminen kesken perusopetuksen tai toisen asteen opiskelun. Kaksoistutkintoa suorittaessa nivelvaiheena voidaan ymmärtää myös eri koulujen käytänteiden yhteensovittamisen. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaihe on kahden kouluasteen välinen taitekohta, jossa tehdään valintoja jatko-opinnoista. Nivelvaihe on ymmärrettävä pidempänä siirtymävaiheena, jossa lapsi tai nuori selkiinnyttää asteittain suuntautumistaan ja pyrkimyksiään jatko-opintoihin ja ammattiin liittyen.

Opetuksen järjestämisen kannalta tärkeät asiat tulee siirtää nivelvaiheessa. Sekä lähettävä että vastaanottava koulu kantavat omalta osaltaan vastuun nivelvaiheyhteistyön toteutumisesta. Oppilashuollon nivelvaiheissa painottuu ennakoiva ja luottamuksellinen oppilashuolto. Tässä tilanteessa lapsen turvallisen koulunkäynnin takaamiseksi on tärkeää, että riittävät tiedot siirtyvät nivelvaiheissa oppilaan mukana.

Tuettu siirtymä on tarpeen erityisesti silloin, kun oppilaalla tai opiskelijalla on erityisen tuen tarpeita. Tällöin tarvitaan moniammatillista sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Tieto tulevasta koulusta tai oppilaitoksesta, luokkakavereista sekä henkilökunnasta helpottaa jokaisen oppilaan tai opiskelijan valmistautumista tulevaan kouluvuoteen.

Tukitoimet ja hoito jatkuvat, ymmärrys ja tieto seuraavat lasta tai nuorta riippumatta siitä, missä ympäristössä hän on. Nivelvaiheyhteistyöhön kuuluu kaikkien lasten ja nuorten hyvinvoinnista huolehtiminen sekä yksilöinä että ryhmässä.

3.2.1 Päivähoidosta esiopetukseen

Jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle on laadittu varhaiskasvatussuunnitelma, joka siirtyy huoltajien suostumuksella lapsen mukana esiopetukseen. Lukuvuoden alussa esiopettaja käy henkilökohtaisen keskustelun jokaisen vanhemman kanssa, ja samalla kirjataan lapsen tavoitteita esiopetusvuodeksi.

3.2.2 Esiopetuksesta perusopetukseen

Tiedonsiirrosta esiopetuksesta perusopetukseen vastaa erityisopettaja yhdessä lastentarhanopettajan kanssa. Tiedonsiirto esioppilaista kouluun voi tapahtua myös koulun oppilashuoltoryhmän välityksellä, jolloin koollekutsujana toimii koulunjohtaja. Tietojen siirto siirryttäessä esiopetuksesta perusopetukseen tehdään aina yhteistyössä huoltajien kanssa.

3.2.3 Perusopetuksen nivelvaiheissa

Perusopetuksen sisällä, saman Kauhajoen kaupungin alueella, tiedonsiirto lapsen ja nuoren koulua koskevista asioista on luonnollinen osa koulun arkea. Tiedonsiirrosta vastaavat luokanopettajat, erityisopettajat, yksiköiden johtajat, koulukuraattorit, koulusihteerit, terveydenhoitajat ja oppilaanohjaajat yhteistyössä huoltajien kanssa. Tiedonsiirto tapahtuu:

- siirryttäessä alakoulujen sisällä neljänneltä vuosiluokalta viidennelle vuosiluokalle
- siirryttäessä kuudennelta vuosiluokalta seitsemännelle vuosiluokalle

Koulujen välillä, muutettaessa toiselta paikkakunnalta, toteutettavasta tiedonsiirrosta vastaavat yksiköiden johtajat, erityisopettajat, koulukuraattorit, oppilaanohjaajat, luokanopettajat, aineenopettajat, koulusihteerit ja terveydenhoitajat.

3.2.4 Perusopetuksesta toiselle asteelle

Siirrettäessä oppilaan tietoja perusopetuksesta lukiokoulutukseen ja toiselle asteelle tarvitaan tiedonsiirtoon aina lupa huoltajilta. Erityisesti oppilaille, joille on laadittu henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), on tietojen siirto tarpeen. Tietojen siirrosta vastaa erityisopettaja.

3.3 Eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tulevien oppilaiden opintojen tukeminen

Maahanmuuttajaoppilailla tarkoitetaan sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria.

Maahanmuuttajien opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri, maahanmuuton syy ja maassaoloaika huomioon ottaen. Opetuksella on lisäksi erityistavoitteita. Opetuksen tulee tukea oppilaan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että oppilaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Maahanmuuttajalle opetetaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea (S2) tai ruotsia toisena kielenä, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkielisten tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Maahanmuuttajille tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää myös oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Suomen tai ruotsin kielen ja oppilaan äidinkielen opetuksen ohella tulee maahanmuuttajille antaa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaille voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Opetuksessa on otettava huomioon maahanmuuttajaoppilaan aikaisempi oppimishistoria sekä kasvatus- ja opetusperinteet. Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kulttuuritausta ja kokemukset lähtömaan koulujärjestelmästä. Huoltajat tutustutetaan suomalaiseen koulujärjestelmään, koulun toiminta-ajatukseen, opetussuunnitelmaan, arviointiin, opetusmenetelmiin sekä oppilaan oppimissuunnitelmaan.

Oppilaan ja hänen huoltajiensa tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, kielistä ja kulttuureista hyödynnetään opetuksessa.

Lukiossa opiskelijan tavoitteena on osallistua opintojen päättövaiheessa ylioppilaskirjoituksiin. S2-opinnoissa opiskelija voi osallistua äidinkielenään suomea puhuvien opiskelijoiden kursseille ja täydentää suomen kielen puutteita esimerkiksi S2-kielen kieliopinnoilla. Kurssisuoritukset merkitään S2-opinnoiksi. S2-opinnoilla on tarkoitus tukea opiskelijan mahdollisuuksia selviytyä muissa lukion aineissa opiskeltavasta suomenkielisestä aineistosta.

Muissa opiskeltavissa aineissa voi saada tukea esim. tukiopetuksen muodossa. Kokeessa voi olla mahdollista käyttää sanakirjaa tietyissä tilanteissa tai osan kokeista voi suorittaa suullisesti, jos opettajan kanssa on sovittu asiasta etukäteen.

3.4 Pienluokkaopetus ja joustava perusopetus (Jopo)

Pienluokkaopetusta toteutetaan perusopetuksen 7. – 9. Vuosiluokilla. Opetuksesta vastaa pääasiassa erityisluokanopettaja, muutamissa aineissa aineenopettaja. Pienluokka muodostaa ryhmän, jonka oppilailla on oppimisen vaikeuksia.

Joustavan perusopetuksen (Jopo) tavoitteena on tukea oppilaita, jotka ovat vaarassa jäädä ilman perusopetuksen päättötodistusta. Samalla pyritään ehkäisemään toisen asteen koulutuksesta pois jäämistä ja koulutuksen keskeyttämistä. Toimintamallin avulla kehitetään perusopetukseen yksilöllisiä, oppilaiden erilaiset tarpeet huomioivia toimintatapoja ja opetusmenetelmiä. Joustavassa perusopetuksessa korostuvat toiminnallisuus, erilaisten oppimisympäristöjen käyttö ja työssäoppiminen.

3.5 Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain 3§ edellyttää, että koulun ja kodin yhteistyön tulee olla tasa-arvoista ja mahdollistaa huoltajien osallistumisen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Yhteistyöhön kuuluvat yhteiset keskustelut lapsen ja nuoren kasvusta ja kehityksestä, oppimisen ohjaamisesta ja oppilaan arvioinnista. Lisäksi yhteistyöhön kuuluvat koulun kehittämiseen ja toiminnan arviointiin osallistuminen. Yhteistyön tavoitteena on löytää koulun ja kodin keskinäinen luottamus kasvatuskumppaneina.

Kauhajoen kaupungissa käytettäviä yhteistyön muotoja kodin ja koulun välillä ovat:

- vanhempain keskustelut esiopetuksessa, jotka toteutetaan syksyllä ja keväällä
- vanhempainvartit perusopetuksessa. Perusopetuksen 1. – 6. luokilla vanhempainvartit toteutetaan joka syksy marraskuun loppuun mennessä ja yläluokilla 7. luokilla maaliskuun loppuun mennessä. 8. ja 9. luokilla vanhempainvartit pidetään tarvittaessa
- vanhempainillat luokka- tai koulutasolla.
- vuosittain järjestettävät juhlat
- vapaaehtoistyö, johon voi osallistua vanhempainyhdistyksissä kasvatuskumppanuuden ja koulun tavoitteiden mukaisesti
- erilaisten teemapäivien ja tapahtumien yhteydessä

- lisäksi tiedottamista koulun ja kodin välillä toteutetaan:
  - reissu-/reppuvihkon välityksellä
  - sähköisenä tiedotuksena Wilman avulla
  - puhelimitse, sähköpostitse
  - tiedotteet

3.6 Poissaolot ja niiden seuraaminen

Perusopetuslain 35 § edellyttää, että ”oppilaan tulee osallistua perusopetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta.” Lisäksi sama lain 26 § määrää, että ”opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.”

Myös lukiolaki (25§) edellyttää, että opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta.

Huoltajalla on velvollisuus ilmoittaa lapsensa poissaolosta ensimmäisen poissaolopäivän aikana. Jokaisella päiväkodilla, koululla ja oppilaitoksella on oma poissaoloseurantajärjestelmä (mm. päiväkirja, Wilma) ja pelisäännöt, joiden mukaan toimitaan. Näistä järjestelmistä ja pelisäännöistä tiedotetaan huoltajia aina lukuvuoden alkaessa.

Poissaololuvan anominen ja myöntäminen tapahtuu seuraavasti:

- 1 - 3 päivää kestävät poissaolot myöntää lastentarhanopettaja, luokanopettaja, luokanohjaaja tai ryhmänohjaaja
- 4 - 10 päivän poissaolot myöntää rehtori/yksikön johtaja
- yli 10 päivän pituiset poissaolot myöntää sivistysjohtaja
- ➔ lupa poissaoloon anotaan kirjallisesti hyvissä ajoin ennen poissaoloa alkua
- ➔ poissaolon lupahakemus tehdään lomakkeella (liite 8), joka on tulostettavissa koulun nettisivuilta

Lomamatkat on syytä toteuttaa koulujen loma-aikoina. Poissaololuvan myöntäjällä on oikeus evätä lomalupa.

Lapsen ja nuoren poissaoloja seurataan systemaattisesti. Poissaolojen seuranta kuuluu jokaiselle lapsen ja nuoren kanssa työskentelevälle aikuiselle. Lapsen ja nuoren poissaoloja seuraa ensisijaisesti oma lastentarhanopettaja, luokanopettaja tai luokan- tai ryhmäohjaaja ja aineenopettaja omassa aineessaan.

Poissaolojen seurannalla pyritään turvaamaan oppimisen jatkuvuus. Runsaiden poissaolojen on todettu olevan merkki esimerkiksi kiusaamisesta, elämäntilanteen eri kriiseistä, uupumisesta, terveydellisistä oireista, pelkotiloista ja päihteiden käytöstä, joihin oppilas- ja opiskelijahuolto reagoi.

Poissaolojen ilmetessä toimitaan seuraavasti:

1. KESKUSTELU oppilaan/opiskelijan kanssa välittömästi, kun poissaolo on havaittu; ensisijaisesti luokan-/aineenopettaja (luokanohjaaja / ryhmäohjaaja)
  - ➔ POISSAOLON SYYN SELVITTÄMINEN rakentavalla keskustelulla TAI Wilmasta seuraamalla
  - ➔ YHTEYS kotiin keskustelun pohjalta (soitto, Wilma, reissu-/reppuvihko)

JOS poissaolo on luvaton:

- ➔ Poissaolon korvaaminen
- koulunpäivän päätteeksi
- tekemällä lisätehtäviä tai muu aikuisen määrittelemä seuraamus

➔ Poissaolot jatkuvat – huoli kasvaa (➔ katso Huolen käsittely –kaavio, sivu 8)

2. Oppilas-/ opiskelijahuoltoryhmän käsittely ja syiden selvittäminen yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa ja mahdolliset jatkotoimenpiteet
  - ➔ poissaolon heijastuminen arviointiin?
  - ➔ oppimisen edistyminen/vaikeus? ➔ yhteys perheneuvolaan
  - ➔ muut mahdolliset haasteet ➔ yhteys lastensuojeluun

3.7 Välitunnit

Perusopetuksessa välitunnit ovat valvottuja ja ne vietetään koulun alueella. Jokaisen koulun omissa pelisäännöissä on mainittu käytännöt valvonnasta ja välituntien vietosta. Koulun alueelta luvatta poistunut oppilas ei ole koulun vakuutusturvan piirissä.

3.8 Kouluruokailu

Opetukseen osallistuvalla oppilaalla on tarjottava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen ateria.

Terveydenhoitaja voi myöntää peruskouluikäiselle luvan kasvisruokavalion käyttöön keskusteltuaan asiasta oppilaan ja huoltajien kanssa. Erikoisruokavaliota noudattavalla tulee olla lääkärintodistus, joka toimitetaan lastentarhanopettajalle, luokanopettajalle, -ohjaajalle tai ryhmäohjaajalle.

Ruokailulle asetettuja tavoitteita ovat:

- ruokailu vahvistaa jo opittuja ja hankittuja terveyttä ylläpitäviä ruokailutottumuksia ja hyviä tapoja sekä osaltaan jatkaa ravitsemuskasvatusta
- ruokailu on sosiaalinen tapahtuma, jossa oppilaita ohjataan ateriomaan hyviä ruokailutapoja noudattaen rauhallisesti ja viihtyisässä ympäristössä

- ruokailu tukee koulun ympäristökasvatusta ja kestävästä kehitystä

Vastuu kouluruokailun tavoitteiden toteutumisesta on kaikilla koulun henkilöstöön kuuluvilla aikuisilla ja oppilailla itsellään.

3.9 Koulumatkat

Perusopetuslain 32§ sanotaan: ”Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai lasten päivähoidosta annetussa laissa tarkoitettua päivähoitosta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai päivähoitosta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai päivähoitoon. Perusopetusta, lisäopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus.”

Koulumatkojen osalta noudatetaan Kauhajoen kaupungin koulukuljetussääntöä 2010 (www.kauhajoki.fi/site?node_id=483).

3.10 Käyttäytyminen ja kurinpito

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (POL 29 § ja lukiolaki 2 §). Lisäksi oppilaan/opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti (POL 35§ ja lukiolaki 21§).

Oppilaan tai opiskelijan menettellessä vastoin yhteisiä pelisääntöjä, koulun aikuinen puuttuu oppilaan toimintaan ensisijaisesti ja välittömästi

- kasvatust keskustelun avulla.

Perusopetuksen oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä:

- työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään
- jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai
- hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus
- Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitovaroituksia. (POL 36§.)

Kauhajoella kirjallisen varoituksen antaa rehtori tai koulun johtaja kuultuaan huoltajia. Tieto kirjallisesta varoituksesta siirretään sivistysjohtajalle ja edelleen lastensuojeluun. Määräaikaisesta erottamisesta päättää sivistyslautakunta koulun johtajan esityksestä. Tieto erottamisesta siirtyy lastensuojeluun.

”Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.” (POL 36§.)

Lukiokoulutuksessa (lukiolaki 26§) opiskelija, joka häiritsee opetusta, voidaan

- määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.
- evätä opiskeluun osallistuminen enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi tai opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa

- kirjallinen varoitus.
- ➔ Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitörajoituksia. (lukiolaki 26§.)

”Jos lukio-opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.” (lukiolaki 26§.)

3.11 Kiusaamisen vastainen (KiVa) toiminta

Kauhajoen kaupungin perusopetuksen koulut toteuttavat KiVa-koulu –ohjelmaa. KiVa-koulu on valtakunnallinen kiusaamista vastustava ja kiusaamisen vastainen ohjelma. Kouluissa toimivat KiVa-tiimit, jotka perehtyvät kiusaamisen ehkäisyyn systemaattisesti. KiVa-tiimi tiedottaa kiusaamisen vastaisesta toiminnasta opettajahenkilökuntaa. Kiusaamistapauksessa otetaan asia käsittelyyn ryhmätasolla myös omassa luokassa.

Muita kiusaamisen vastaisia koulun keinoja ovat mm. asennekasvatus, kodin ja koulun yhteistyö sekä viihtyisän ja turvallisen oppimisympäristön luominen. Kiusaamisen ehkäisemisen keskeinen tavoite on saada oppilaat ymmärtämään, että kiusaaminen ei ole hyväksyttävää. Jos kiusaamista esiintyy, siihen puututaan välittömästi ja tilanne pyritään selvittämään perusteellisesti. Jokainen aikuinen puuttuu kiusaamiseen välittömästi ja ohjaa asian jatkoselvittelyyn tarvittaessa KiVa-tiimille. Oppilaita ohjataan tukemaan kiusattua ja osoittamaan kiusaajalle, että toiminta ei ole hyväksyttyä. KiVa-tiimi tekee yhteistyötä oppilashuoltoryhmän kanssa.

Kiusaamista on toistuva ja tahallinen henkinen sekä fyysinen loukkaaminen, joka tuntuu lapsesta ja nuoresta pahalta ja häiritsee hänen koulunkäyntiään. Hiljainen hyväksyminenkin on kiusaamista.

Esimerkkejä kiusaamisesta:

- Ruumiillista/fyysistä kiusaamista on esim. kamppaaminen, töniminen, tyrkkiminen, esineellä heittäminen ja kaikki muu käsiksi käyminen.
- Henkistä kiusaamista on esim. haukkuminen, eristäminen, syrjiminen, kiristäminen, tavaroiden varastaminen tai ottaminen ilman omistajan lupaa, nimittely, pakottaminen jne.

3.12 Kerhotoiminta

Perusopetuksen kouluilla on mahdollisuus toteuttaa koulupäivän jälkeistä kerhotoimintaa, jota voidaan toteuttaa yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. Toiminta on kerhotoiminnan hankkeen rahoittamaa.

3.13 Aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoiminnalla tarkoitetaan perusopetuslain (8 a luvun 48 a §) mukaista lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa, jota kunta voi järjestää tai hankkia. Ohjatun aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Lisäksi toiminnan tulee edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta. Toiminnan tulee tarjota lapsille monipuoliset mahdollisuudet osallistua ohjattuun ja virkistävään toimintaan sekä mahdollistaa lepo rauhallisessa ympäristössä ammattitaitoisen ja tehtävään soveltuvan aikuisen henkilön valvonnassa. Kauhajoella alkuopetuksen oppilaille on useimmilla kouluilla mahdollisuus osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan. Erityisen tuen oppilaille järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa aina heidän kehitystasonsa huomioiden, ja niin kauan kuin se on heille tarpeellista koko oppivelvollisuuden ajan.

3.14 Koulukuraattoripalvelut

Koulukuraattoripalveluita on määritelty perusopetus- (31 § a), lastensuojelu- (9§) ja kansanterveyslaissa (14§). Koulukuraattorin työ koostuu pääasiassa kahdenkeskisistä tukikeskusteluista ja sosiaalisista selvityksistä oppilaan ja hänen verkostonsa kanssa. Keskustelun aiheina voi olla esimerkiksi käyttäytyminen, sosiaaliset suhteet, ristiriitatilanteet kotona, koulussa tai vapaa-ajalla sekä tunne-elämä. Tarvittaessa kuraattori on yhteydessä kotiin, oppilashuoltoryhmään, lastensuojeluun tai muun vastaavaan tahon kanssa ja tekee heidän kanssaan yhteistyötä. Työn tavoitteena on ennakointi ja varhainen puuttuminen. Koulukuraattorin kanssa käytävät keskustelut ovat luottamuksellisia lapsen edun mukaisesti.

Koulukuraattorin työskentelymuotoja ovat muun muassa

- ryhmäyttämistuokiot
- kotikäynnit
- ohjaaminen koulun omiin ja ulkopuolisiin palveluihin
- sosiaalisten lausuntojen ja läheteiden tekeminen
- vanhemmuuden tukeminen
- kriisityö
- lasten- ja nuorta tukevien verkostojen aktivointi
- päivittäiset opettajien ja koulun henkilöstön kanssa käydyt konsultaatio keskustelut
- tiedottaminen

- asiakaskäyntien seuranta
- hyvinvointia tukevien toimintakulttuurin luominen
- seutu- ja valtakunnallinen työ
- osallistuminen oppilashuoltoryhmän työskentelyyn
- koulun ulkopuoliset työryhmät
- nivelvaiheen oppilashuoltotyö

3.15 Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa säättävät Kansanterveyslaki 626/2007 ja Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus 380/2009. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon päätehtävänä on lapsen ja nuoren kokonaisvaltainen terveen psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen kasvun ja kehityksen seuranta ja tukeminen eri elämänvaiheissa. Terveyskäsitteeseen sisältyy aina mielenterveys. Asiakkaina ovat lapset ja nuoret ja heidän perheensä.

3.15.1 Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto on tarkoitettu peruskoulun oppilaille ja siihen sisältyvät:

- oppilaan terveyden seuraaminen ja edistäminen mukaan lukien suun terveydenhoito
- kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden edistäminen
- yhteistyö muun opetus- ja oppilashuollon henkilöstön kanssa
- kodin ja koulun välinen yhteistyö
- terveydentilan toteamista varten tarpeellinen erikoistutkimus

Koko ikäluokan yksilöllisten terveystarkastusten ja niiden pohjalta suunnitellun terveysneuvonnan tulee muodostaa lapsen/nuoren ja perheen kannalta yhtenäinen ja saumaton jatkuva kokonaisuus. Koululaisia, opiskelijoita ja perheitä ohjataan valitsemaan terveyttä edistäviä elintapoja sekä opastetaan itsehoitoon.

Kouluterveydenhoitajalla on terveystapaaminen jokaisen oppilaan kanssa joka vuosi. Jokaisessa tapaamisessa käsitellään psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä pyritään tunnistamaan riskitekijöitä ja puuttumaan ongelmiin mahdollisimman varhain. Määräaikaissuoritus tehdään kouluterveydenhuollon suunnitelman mukaan (esim. kasvu, ryhti, kuulo, näkö, HB, verenpaine, mielialaseula, nuorten päihdemittari)

Terveystarkastuksista 1., 5., ja 8. luokan tarkastukset ovat laajoja. Laajan terveystarkastuksen tekevät terveydenhoitaja ja lääkäri. Mukaan kutsutaan myös vanhemmat/ huoltajat. Laaja terveystarkastus tukee osaltaan kouluselviytymistä ja se toteutetaan yhteistyössä muun oppilashuolto- ja opetushenkilöstön kanssa. Laajassa terveystarkastuksessa toteutetaan moniammatillisesti lapsen tai nuoren terveydentilan ja hyvinvoinnin kartoittaminen sekä lapsen/ nuoren ja vanhempien osallisuus ja tasa-vertainen keskustelu. Terveystarkastuksen yhteydessä sovitaan palautteen antamisesta muille lapsen/ nuoren kanssa toimiville ammattilaisille.

Terveystarkastuksissa ja terveystarkastuksissa tulee tunnistaa lapsen, oppilaan, opiskelijan ja perheen erityisen tuen tarve mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja järjestää tarpeenmukainen tuki. Eri-tyisen tuen tarpeen arvioimiseksi, tuen suunnittelemiseksi ja järjestämiseksi tehdään yhteistyötä kunnan eri toimijoiden kanssa mm. oppilas- ja opiskeluhuollon, lastensuojelun sekä tarvittaessa erikoissairaanhoidon kanssa.

Terveystarkastusten lisäksi oppilailla on mahdollisuus ottaa yhteyttä terveydenhoitajaan, kun häntä askarruttaa jokin asia. Kuuntelu, keskustelu, ohjaus ja neuvonta ovat keskeistä mahdollisten henkilökohtaisten ongelmien ja tuntemusten purkamisessa mm. kiusaaminen, yksinäisyys, kotihuolet, syömishäiriöt, masennus, jännittäminen, opiskeluvaikeudet, ihmissuhdeongelmat. Tilapäiset kivut ja säryt pienet sairaanhoidolliset toimenpiteet hoituvat kouluterveydenhuollossa.

Päihdevalistus, seksuaalisen kasvun tukeminen sekä ohjaus ja neuvonta seksuaaliterveys- ja ihmishuokesyksyksissä kuuluvat terveydenhoitajan toimenkuvaan. Erilaisissa kriisitilanteissa (elämänkriisi, traumat, menetykset, avioerot perheissä) terveydenhoitaja on avainasemassa koululla. Hän kuuluu koulun kriisiryhmään.

3.15.2 Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuolto on jatkumoa äitiys-, lastenneuvola ja kouluterveydenhuololle.

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu yhteistyössä koulujen ja koulutuksen järjestäjän kanssa

- opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden edistäminen
- opiskelijoiden terveyden ja opiskelukyvyyn edistäminen
- terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen sekä mielenterveyspalvelujen järjestäminen opiskelijoille mukaan lukien suun terveydenhuollon
- omalta osaltaan koko opiskeluyhteisön hyvinvoinnin varmistaminen

Tavoitteena on lisätä opiskelijan elämäntaitojen taitoja ja nostaa esiin opiskelijan terveet elämäntavat myönteisinä arkielämän voimavaroina.

Ensimmäisenä opiskeluvuonna on jokaisella opiskelijalla terveydenhoitajan tarkastus ja toisena opiskeluvuonna lääkärintarkastus yhteistyössä terveydenhoitajan kanssa. Tähän 2. opiskeluvuoden terveystarkastukseen sisältyy myös lääkärinlausunto terveydentilasta puolustusvoimia varten. Lisäksi lääkärin terveystarkastus tulee tehdä 1. opiskeluvuonna opiskelijalle, joka on erityisopetuksessa tai jolle terveydentilan ja opiskelukyvyyn selvittäminen on tarpeellista opiskelualan tai tulevan ammatin vuoksi. Tarkastuksissa kartoitetaan opiskelijan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Terveydentilaa arvioidaan myös opinnoista selviytymisen kannalta. Terveystarkastukseen sisältyy aina tasa-vertainen keskustelu ja ohjaus terveyttä edistäviin elintapoihin sekä opastus itsehoitoon opiskelijan omia voimavaroja tukien kunnioittaen opiskelijan yksilöllisyyttä ja itsemääräämisoikeutta.

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat mielenterveyshäiriöiden ja päihdeongelmien varhainen toteaminen, hoito ja tarvittaessa jatkohoitoon ohjaus sekä erityisen tuen tarpeen tunnistaminen mahdollisimman varhain sekä tarpeenmukaisen tuen järjestäminen. Ihmissuhdeksyksyksykset, seksuaaliterveys ja ehkäisyneuvonta kuuluvat myös terveydenhoitajan tehtäviin.

Tarkastusten lisäksi opiskelijat voivat ottaa yhteyttä terveydenhoitajaan, kun mieltä askarruttaa jokin terveyteen tai hyvinvointiin liittyvä asia. Tämän vuoksi viikkoaikatauluun on varattu avovastausaika. Terveydenhoitaja on koulun kriisiryhmän, jossa hänellä on tärkeä rooli.

3.16 Ehkäisevä päihdetyö

Opetussuunnitelman (2004) liitteenä ovat toimintamallit päihteiden käyttöön puuttumisesta koulu-aikana. Kauhajoen kaupungilla on käytössä Suupohjan alueen ehkäisevän päihdetyön strategia koulu- ja nuorisotyöhön vuosille 2009 – 2012, jota kaupungin koulut käyttävät työkalunaan yhdessä yhteistyötahojensa kanssa.

(http://www.llky.fi/oppaat/paihdepalveluesitteet/koulujen_paihdestrategia.pdf)

3.17 Turvallisuus

Oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (Lukiolaki 21§/POL 29§).

Kauhajoen kaupungilla on turvallisuus- ja pelastussuunnitelma, joka sisältää yleiset ohjeet päiväkohteille, peruskouluille sekä lukiolle. Jokainen yksikkö laatii tämän pohjalta oman turvallisuus- ja pelastussuunnitelman. Nämä suunnitelmat tulee tarkastaa yhdessä yksiköiden johtajien, pelastuslaitoksen, teknisen osaston ja sivistystoimen johtajan kanssa. Lisäksi suunnitelma tulee päivittää aina, kun tilanteet ja asiat muuttuvat.

Turvallisuus- ja pelastussuunnitelma käydään läpi lukuvuoden alussa henkilökunnan kanssa. Yksikön johtaja vastaa tästä toiminnasta. Suunnitelma tulee olla kaikkien nähtävillä toimintayksiköissä. Oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa käydään läpi pelastus- ja turvallisuussuunnitelmaan liittyvät asiat aina (mm. toimintaohjeet, poistumistiet, hätänumero) lukuvuoden alussa elokuussa.

4 TOIMINTA KRIISITILANTEISSA

Kauhajoen kaupungilla on kriisitilanteita varten oma valmiussuunnitelma ja Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymällä on kriisiryhmä.

4.1 Oman toimintayksikön kriisisuunnitelma ja -ryhmä

Jokaisella Kauhajoen kaupungin esiopetuspaikalla, ala- ja yläkoululla sekä lukiossa tulee olla päivitetty kriisisuunnitelma. Kriisisuunnitelma käydään läpi työkauden alkaessa yhdessä työyhteisön kanssa ja se tarkistetaan vuosittain ja päivitetään aina tilanteiden tai asioiden muuttuessa. Kriisisuunnitelmasta vastaa yksikön johtaja ja sitä voidaan päivittää yhdessä oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Jokaisen työntekijän on tiedettävä, missä kriisisuunnitelma työpaikalla sijaitsee, uudet työntekijät perehdytetään suunnitelman sisältöihin.

Kriisitilanteita varten yksiköillä on hyvä olla ns. muistolaatikko, joka sisältää mm. kynttilälajan, kynttilän, tulitikut, musiikkia, värssykirjan, valkoisen pöytäliinan ja maljakon.

Kriisisuunnitelman toimivuutta tulee harjoitella ja testata yhdessä yhteistyötahojen kanssa. Yksikön johtajalla on viime kädessä vastuu suunnitelman organisoinnista käytännössä.

5 ENNAKOIVA OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOTYÖ

Oppilas- ja opiskelijahuollossa tulee pyrkiä ennakoivaan työhön. Ennakoivat toimintatavat ja tuen varhainen aloittaminen edellyttävät pedagogisen toiminnan joustavuutta ja työkäytäntöjen arviointia varhaisen tuen näkökulmasta. Oppilaalle ja opiskelijalle annettava tuki on perustoimintaa, jolloin hän ei leimaannu tai erotu muista oppilaista.

Kouluissa on käytössä monia ennakoivia toimintamalleja, esimerkiksi:

- yhteinen vastuu oppilaasta tai opiskelijasta yli organisaatorajojen
- kodin ja koulun yhteistyö
- oppilaantuntemus, kohtaaminen
- yksilö- ja ryhmätoiminta, luokan yhteiset projektit
- ilmapiiri- ja kouluviihtyvyysskyselyt
- tukioppilas- ja kummioppilastoiminta
- yhteiset tapahtumat, perinteet
- yhtenäinen toimintakulttuuri
- yhtenäiset pelisäännöt
- kasvatust keskustelut
- yhteistyötahojen tukipalvelut
- kouluterveyskysely
- KiVa-koulun tilannekartoitus oppilaille ja henkilökunnalle
- hyvinvointikysely (www.edu.fi) (Alueellinen hyvinvointisuunnitelma julkaistaan touko-kuussa 2011.)

Varhaisen tuen suunnittelu tapahtuu koko kaupungin strategiassa, alueen opetuksen järjestämisessä, koulukohtaisessa suunnittelussa ja opettajien omassa opetuksen suunnittelussa, joka pitää sisällään luokan ja yksilön opetuksen suunnittelun.

Varhaisen tuen kehittäminen edellyttää yksilötasolla motivaatiota tarkastella omia asenteita, oletuksia ja työtapoja. Lisäksi se edellyttää vahvaa perusosaamista ja tietoa erilaisista tuen tarpeista ja tukemisen tavoista. Yhteisötasolla tärkeää on johdon sitoutuminen ja tuki, sekä yhteisesti linjattu kehittämisen tarpeet ja prosessit. Kuntatasolla varhaisen tuen kehittäminen edellyttää tietoista strategiaa ja halukkuutta varhaisen tuen kehittämiseksi. Päätöksenteossa on otettava huomioon varhaisen tuen näkökulma ja kehittämisprosesseja on tuettava ja organisoitava suunnitelmallisesti.

Oppilaiden varhaisen tuen lisäksi oleellista on varmistaa vanhempien osallistuminen. Kouluyhteisöissä tulee olla yhteiset käytännöt vanhempien osallistumiseen. Vanhempien rooli tulee nähdä tärkeänä ja henkilöstöllä tulee olla osaamista kohdata vanhemmat eri tavoin. Vanhempien kohtaaminen on oma osaamisalueensa, jonka arvolutauksia ja käytännön edellytyksiä tulee yhteisössä tunnistaa. Kouluyhteisön jäsenten käsitys vanhemmista oman lapsensa asiantuntijoina on tärkeää ja sen tulee näkyä myös kohtaamistilanteissa. Ennakoitavia tukia suunniteltaessa on oleellista kuulla myös vanhempien aikaisempia kokemuksia lapsensa tukemisesta.

Ennakoivan tuen näkökulmasta oleellista on pohtia myös tiedon dokumentointia ja siirtoa. Olemme pyrkinet kuvaamaan tätäkin tässä raportissa ja luomaan yhteisiä käytänteitä esimerkiksi lomakkeiden avulla.

Kasvatus- ja opetusyhteisöissä on laajenevan oppilashuoltotyön myötä yhä enemmän moniammatillista osaamista, jonka jakaminen jää käytännössä kovin vähäiseksi. Samoin opettajien kehittämät

pedagogiset ratkaisut ja tuen muodot voivat jäädä yksittäisen opettajan käyttöön ja osaamiseksi. Syynä voi olla yhteisön totutut toimintatavat, perinteisesti eriytyneet työtehtävät ja kiireinen työrytmi, joka ei tue luonnollista sosiaalista kanssakäymistä.

6 OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOTYÖN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Jokainen toimintayksikkö arvioi ja kehittää oppilas- ja opiskelijahuoltotyönsä toimintaa systemaattisesti. Arviointi toteutetaan vuosittain hyvissä ajoin ennen seuraavan lukuvuoden alkua.

Oppilashuollon itsearviointimallin (Niinikoski, Eronen, Venäläinen 2009) kolme tasoa ovat opetuksen järjestäjän-, toimintayksikön- ja yksilön taso. Opetuksen järjestäjän taso kuvaa kuntatason toimintaa oppilas- tai opiskelijahuollon järjestäjänä, koulutaso kuvaa mitä oppilashuolto pitää sisällään ja yksilötaso puolestaan kuvaa sitä, miten oppilas- ja opiskelijahuolto kohdistuu oppilaisiin tai opiskelijoihin.

Kuntatasolla on tarpeen yksilöidä:

- oppilashuollon tarpeet
- määritellä sen tavoitteet
- tarvittavat resurssit säännöllisesti

Koulutason oppilas- ja opiskelijahuollon arviointikriteereinä toimivat:

- henkilökunnan oppilas- ja opiskelijahuollollinen toiminta koulun arjessa
- yksikkökohtainen oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmien toiminta
- kouluympäristön terveys ja turvallisuus

Yksilötason arvioinnin kriteereitä ovat:

- oppilas- ja opiskelijakohtaiset suunnitelmat
- erilaiset oppilas- ja opiskelijahuollolliset palvelut, esimerkiksi koulu- ja opiskeluterveydenhoitajien, -lääkärien ja -psykologien sekä koulukuraattoripalveluiden saatavuus ja palveluiden käyttöaste

Kauhajoella kriteerit täyttäviä arviointeja on useita, mutta niitä ei hyödynnetä käytännön työn kehittämisessä systemaattisesti ja monipuolisesti, usein hyödyntämättömyydessä vedotaan ajanpuutteeseen.

Arvioitaessa oppilashuollon vaikuttavuutta tulee päättäjätasolla tutkia säännöllisesti päästötodistuksia, ilman jatko-opiskelupaikkaa jääneitä ja opintojen keskeytyksiä. Näiden lisäksi voidaan tutkia käytännön toimia, joita oppilas- ja opiskelijahuollossa on tehty esimerkiksi asiakasmääriä ja toimenpiteitä. Oppilashuollon vaikuttavuutta voidaan tutkia perehtymällä johto- ja koulutasolla (koulun henkilökunta, oppilaat, huoltajat), esimerkiksi kouluterveys- ja kouluhyvinvointikyselyistä saatuihin tuloksiin ja kehittämällä toimintaa edelleen tulosten vaatimusten mukaisesti.

Yhteenvedona voidaan todeta, että oppilashuollon toimivuutta voidaan mitata erilaisin vaikuttavuuskriteereiden ja palvelutason avulla, prosessien toimivuuden tasolla ja osallisten kokemuksia ja tyytyväisyyttä mittaamalla, ei pelkästään oman toiminnan kriittisen arvioinnin kautta. Laadukkaana oppilas- ja opiskelijahuoltotyön edellytyksenä on jatkuva ja monella tasolla tapahtuva systemaattinen toiminnan arviointi sekä eri tasojen välinen joustava vastavuoroinen yhteistyö. Oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmien ja päättäjien tulee jatkossa varata lukuvuoteensa aikaa toiminnan arvioinnille ja

sitä kautta työn kehittämiseksi. Tuloksia tulee käsitellä oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa yhteistyössä jokaisessa toimintayksikössä.

Tämän hankkeen ja kehittämistoiminnan lähtökohtana oli nykytilanteen kuvaus ja oppilas- ja opiskelijahuoltotyön yhtenäistäminen kuntatasolla sekä sen selkeyttäminen erilaisin toimintamallein. Toivomme hankkeemme raportin myötä, että oppilas- ja opiskelijahuollon palvelukokonaisuus selkeytyy ja sen myötä lapsi ja nuori saa tarvitsemaansa tukea hyvinvointinsa edistämiseksi.

LÄHTEET

Hallintolaki (434/2003), 14§.

Henkilötietolaki 523/1999 § 1, 3, 5, 6, 11 §.

Honkanen Eija, Suomala Anne, 2009. Oppilashuollon käsikirja.

Julkisuuslaki 24 §.

Kansanterveyslaki 66/1972, 626/2007, asetus 380/2009.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992, 7-9 §.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä 159/2007, 10 §, 13 §.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999, 24 §.

Lastensuojelulaki 417/2007.

Lukiolaki 629/1998, 478/2003.

Niinikoski Marja-Liisa, Eronen Antti, Venäläinen Raisa, 2010. Esi- ja perusopetuksen oppilashuollon palvelurakenteen arviointi kehittäjäkunnissa. Raportit ja selvitykset 2010:5

Nivala, Elina (2006) Koulukuraattori nuoren maailmassa. Teoksessa Kurki, Leena & Nivala, Elina & Sipilä- Lähdekorpi, Pirkko. Sosiaalipedagoginen työ koulussa. Helsinki: Hakapaino Oy.

Perusopetuslaki 628//1998, 477/2003.

Perustuslaki 731/1999.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 380/2009.

Yhdenvertaisuuslaki.

YK:n lasten oikeuksien sopimus, 12. artikla.

LIITTEET